

July 2018

Holy Cross Parish, Dayton, Ohio: Golden Jubilee, 1914-1964. Šv. Kryžiaus Parapija, Dayton, Ohio

Follow this and additional works at: https://ecommons.udayton.edu/uscc_parish_histories

Recommended Citation

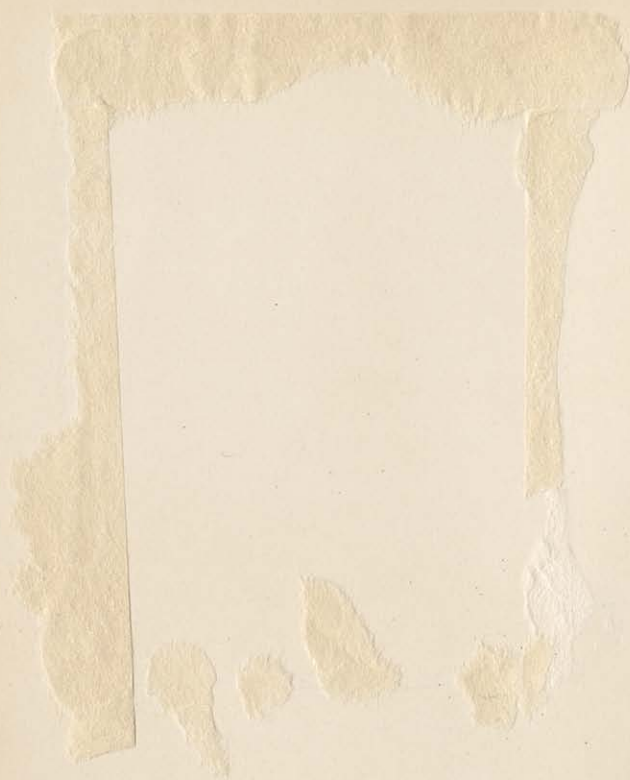
"Holy Cross Parish, Dayton, Ohio: Golden Jubilee, 1914-1964. Šv. Kryžiaus Parapija, Dayton, Ohio" (2018). *Parish Histories Collection*.
3.
https://ecommons.udayton.edu/uscc_parish_histories/3

This Book is brought to you for free and open access by the U.S. Catholic Special Collection at eCommons. It has been accepted for inclusion in Parish Histories Collection by an authorized administrator of eCommons. For more information, please contact frice1@udayton.edu, mschlangen1@udayton.edu.

50

BX
4474
H761

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

HOLY CROSS PARISH
ŠV. KRYŽIAUS PARAPIJA
DAYTON, OHIO

1914 — 1964

To

The Library
of University of Dayton

Rev. Fites Narbutas

Dayton, Ohio, Dec. 15, 1964

ALBERT EMANUEL LIBRARY
UNIVERSITY OF DAYTON

Spausdino DRAUGO spaustuvė
4545 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629

Dayton, Ohio. Holy Cross Church.

HOLY CROSS PARISH

DAYTON, OHIO

GOLDEN JUBILEE

1914 — 1964

ŠV. KRYŽIAUS PARAPIJA

DAYTON, OHIO

UNIVERSITY OF DAYTON LIBRARY

**ALBERT EMANUEL LIBRARY
UNIVERSITY OF DAYTON**

178711

SEGRETERIA DI STATO DI SUA SANTITÀ

TELEGRAMMA

NUM. DI PROTOC.	PAROLE	DATA				
		GIORNO	MESE	ANNO	ORE	MINUTI
753		15	NOVEMBER	1964		

DESTINATARIO: REVEREND. TITAE. NARBUTAS

DESTINAZIONE: HOLY CROSS PARISH DAYTON OHIO

TESTO: ON THE JOYOUS OCCASION OF THE GOLDEN JUBILEE OF THE FOUNDATION OF
 HOLY CROSS PARISH DAYTON OHIO HOLY FATHER CORDIALLY IMPARTS TO
 THE PASTOR CLERGY-RELIGIOUS AND FAITHFUL GATHERED IN CEREMONIES
 OF THANKSGIVING IN PLEDGE OF CONTINUED HEAVENLY GRACES PATERNAL.
 APOSTOLIC BLESSING IMPIORED

CARDINAL CICOGNANI

JO ŠVENTENYBĖS VALSTYBĖS SEKRETORIATAS

T E L E G R A M M A

1964 m. lapkričio 15 d.

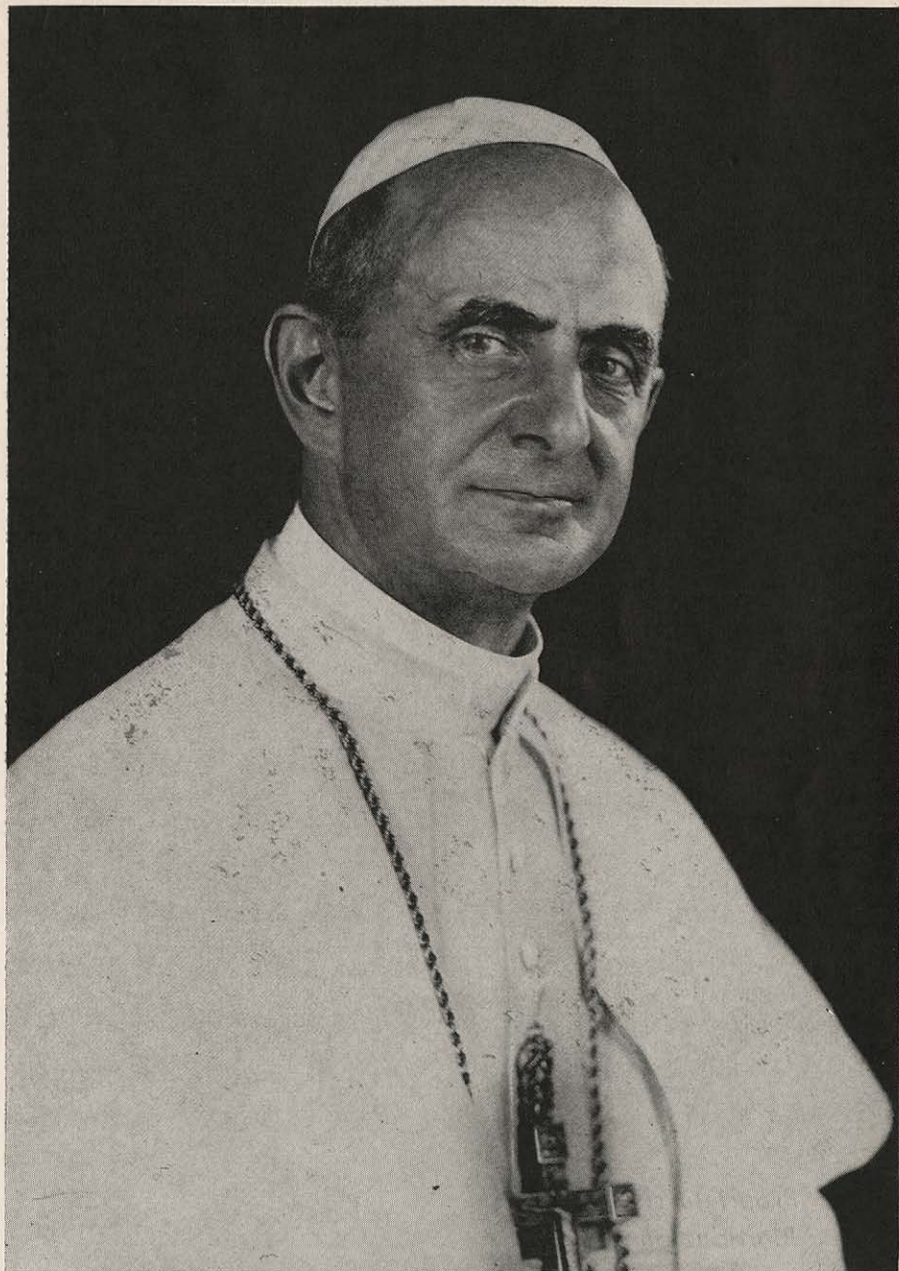
Prot. nr. 753

Kun. Titas Narbutas
 Šv. Kryžiaus parapija, Dayton, Ohio

DAYTON, OHIO, ŠV. KRYŽIAUS PARAPIJOS ĮSTEIGIMO AUKSINIO
 JUBILĖJAUS DŽIAUGSMINGA PROGA ŠV. TĖVAS ŠIRDINGAI SUTEI-
 KIA TĖVIŠKĄ APAŠTALIŠKĄ PALAIMINIMĄ KLEBONUI, KUNIGAMS,
 VIENUOLIAMS IR TIKINTIESIEMS, KURIE, PRAŠYDAMI NUOLATINIŲ
 DANGAUS MALONIŲ, DALYVAUJA PADĖKOS IŠKILMĖSE.

KARDINOLAS CICOGNANI

BX4603
D3
H6

His Holiness Pope Paul VI — Jo Šventenybė Popiežius Paulius VI

Archbishop's House
5870 Belmont Avenue
Cincinnati 24, Ohio

August 1, 1964

The Reverend Titas Narbutas
Holy Cross Church
1922 Leo Street
Dayton, Ohio 45404

Dear Father Narbutas:

On the happy occasion of the Golden Jubilee of Holy Cross Parish, I am pleased to send my blessing and my cordial greetings to the priests and people of the parish. I rejoice with you particularly on having completed the remodeling of the church to mark this significant anniversary in the history of the parish.

For a half century the parish has been the rich source of supernatural life, light, and love for its members. Here the parishioners, worshipping in union with their priests and especially with Our Lord the great High Priest, have been nourished by the graces of the Mass and of the Sacraments. They have been instructed here by the Word of the Gospels. Here they have been reborn in Baptism, sustained by the Holy Eucharist, united in Holy Matrimony, and led by the holy angels into paradise.

The jubilee of your parish is therefore an important event. It is an occasion for thanking God for past blessings and for fervent rededication to the supreme purpose of the parish - to glorify God and to sanctify its members.

Faithfully yours in Christ,

Karl J. Alter
Archbishop of Cincinnati

His Excellency Most Rev. Karl J. Alter, D. D., LL. D.
Archbishop of Cincinnati

TO THE PRIESTS AND PEOPLE OF HOLY CROSS
PARISH, DAYTON, OHIO —

OCCASION OF THE 50TH JUBILEE CELEBRATION,
NOVEMBER 22, 1964:

Congratulations to Holy Cross Parish, Dayton, Ohio, on the occasion of its Golden Jubilee and the renovation of the Church. From the time it was organized by Father Joseph Gricius in 1914 until now it has faithfully served the Lithuanian speaking Catholics of the Dayton area. Our best wishes to Father Praspalius who served for more than half the life of the parish and to the zealous Administrator, Father Narbutas. As reports leak out of the native land of the parishioners about the persecution that has continued practically since 1940, we pray with trust and hope that this beautiful church dedicated to the Holy Cross which weighs so heavily on that land of faith may serve as a fountain of divine strength for those suffering fellow members of Christ, enabling them to persevere during this Calvary and in God's mercy enjoy a glorious resurrection with Christ.

(Most Rev.) Paul F. Leibold
Vicar General
Auxiliary Bishop of Cincinnati

**His Excellency Most Rev. Paul F. Leibold, D.D., J.C.D.
Auxiliary Bishop of Cincinnati**

BRANGŪS LIETUVIAI:

Švęsdami šios parapijos auksinį jubilėjų, su didžia pagarba ir padėka prisimename visus tuos lietuvius, kurie didžiai aukojosi ir nenuilstamai darbavosi kurdami šią parapiją ir ją išlaikydami anose sunkiose dienose. Garbė visiems, kurie buvo ir yra ištikimi parapiečiai, šios bažnyčios rėmėjai, lietuviškos ir krikščioniškos dvasios palaikytojai. Lenkiame galvas prieš visus šioje parapijoje darbavusius kunigus, be kurių darbo ir pasiaukojimo parapija nebūtų sulaukusi šio jubilėjaus.

Širdingai dėkojame daug pasidarbavusiems buvusiems ir esantiems Parapijos Komiteto nariams, organizacijų valdyboms ir nariams, šio jubilėjaus Komiteto valdybai ir nariams ir visiems šios knygos rėmėjams. Mūsų didi padėka priklauso visiems aukotojams praeityje ir dabar atnaujinant mūsų bažnyčią, kuri savo lietuviškais motyvais stiprina mūsų dvasią ir savo išskirtiniu menu rodo lietuvišką kūrybą. Tie gražūs lietuviški kryžiai ir koplytėlės tekelia mūsų dvasią, testiprina mus darbuose ir telaimina mūsų žygius.

Džiaugiamės, kad mus laimina šventasis Tėvas, mūsų Arkivyskupas ir Vyskupas. Tikėkime, kad Dievo palaima lydės mus ir mūsų parapiją ir ateityje.

Jūsų kun. *Titas Narbutas*

Most Rev. Vincent Brizgys, JCD, Ph. D.,

Auxiliary Bishop of Kaunas, Lithuania, residing in Chicago, Ill.

J.E. Vyskupas Vincentas Brizgys sveikina mus jubilėjaus proga šiais žodžiais:
"Iš tolo linkiu jūsų šventei gražiausios sekmės, sėkmingo pasiraginimo tęsti toliau
senos emigracijos sąmoningumą ir užsidegimą aukotis, ką tikėjo esant teisingu."

DEAR PARISHIONERS AND FRIENDS:

On this solemn occasion of the Golden Jubilee of our parish, we remember prayerfully all those pioneers who devoted their efforts to start this parish and all those who persistently labored to maintain its Lithuanian character, being faithful parishioners in the good and in the difficult days of the parish.

We honor all the priests who zealously worked as leaders for this parish. This jubilee shows that their work was blessed by the High Priest — Our Lord Himself.

We are thankful to all past and present Parish Committee members, all officers and members of the Parish Societies and all parishioners who helped to keep the parish activities progressing.

Our deep gratitude to the Parish Golden Jubilee Committee officers and members who dedicated themselves to make this celebration a glorious success. We thank all the patrons who supported this publication.

Our sincere thanks to all the donors whose generosity enabled us to beautifully renovate our little church and make it a unique memorial of our Lithuanian spirit, which may strengthen the souls of the new generation.

We are happy to be blessed on this glorious occasion by Our Holy Father, His Holiness Pope Paul VI, our Archbishop, His Grace the Most Rev. Karl J. Alter, and the Auxiliary Bishop, Most Rev. Paul F. Leibold.

Let us say thanks to Our Good Lord for giving us the great privilege of celebrating this solemnity. May this celebration renew our spirit to be more fervent Catholics and faithful parishioners.

Rev. Titas Narbutas

DAYTONO PIRMIEJI LIETUVIAI

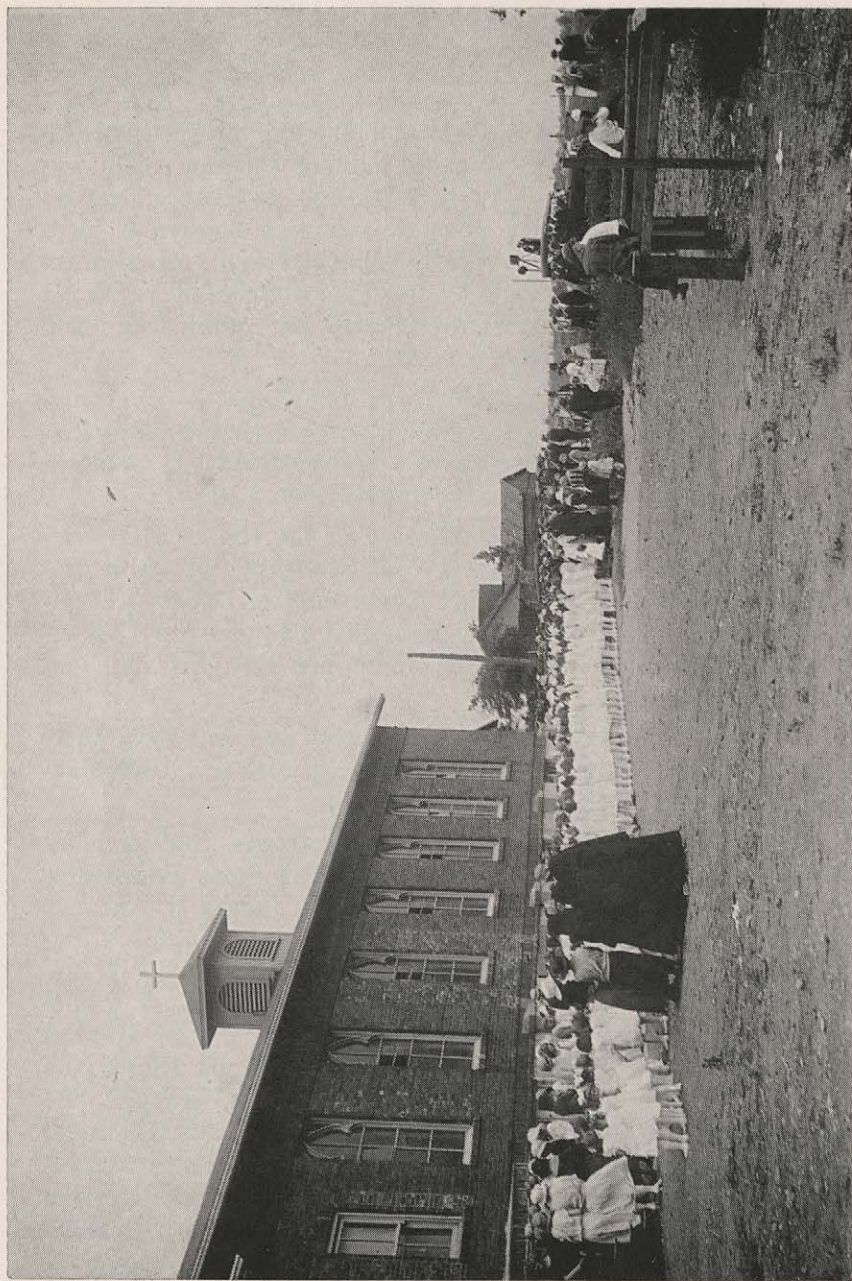
Amerikos vidurvakaruose, Miami slėnyje, prie Miami - Erie perkaso, Daytono miestas 1841 metais teturėjo 6000 gyventojų. Dabar Daytonas jau turi 300,000 gyventojų, garsus kaip aviacijos gimtinė, nes pirmieji aviacijos bandymai buvo atlikti daytoniškių brolių Orville ir Wilbur Wright. Jų paminklas ir žymiausias JAV aviacijos muzėjus ekskursantų gausiai lankomas. Aeronautikos tyrinėjimai taip pat garsina šį miestą.

Žymiausia Daytono pramonė yra skaičiukai — National Cash Register (NCR). Čia tie skaičiukai buvo išrasti, ištobulinti ir dabar gaminami viso pasaulio rinkai. Taip pat General Motors Corporation turi savo pramonės keletą skyrių.

Daytono universitetas (University of Dayton — UD), vienuolių marianistų vedamas, turįs 7331 studentą, ilgą laiką buvo viena aukštojo mokslo įstaiga šiame mieste. Dabar jau veikia ir valstybinis universitetas. Katalikai Daytone turi 33 parapijas, 4 aukštesniasias ir vieną komercinę mokyklą, dvi ligonines ir kitas įstaigas.

1913 metais potvynis Daytone pareikalavo 400 gyvybių ir padarė nuostolių apie 100 milijonų dolerių. Dabar miestą saugo penkių užtvankų priešpotvyninė sistema.

North Dayton Citizen (1925.9.17) rašoma, kad pirmieji lietuviai į Daytoną atvyko 1886 metais. Tai Jonas Bačėnas ir Andrius Žitkus. 1889 metais atvykę broliai Juozas ir Antanas Šlapikai, Vincas Ambrozus, Antanas Rinkevičius ir Juozas Šlakis. Vėliau į Daytoną pradėjo atvykti daugiau lietuvių iš Lietuvos ir persikelti iš Cincinnati, Ohio, kur lietuviai buvo pradėję kurtis anksčiau negu Daytone (1869). 1894 metais atvykęs į Daytoną klausyti lietuvių velykinės išpažinties Clevelando lietuvių parapijos kūrėjas kun. Jonas Sutkaitis, jau rado 24 lietuvių šeimas ir 50 pavienių vyrų, viso 125 asmenis. Lietuviai tada dirbė įvairiose įmonėse, uždirbdami apie 15 centų per valandą. Du lietuviai turėję karčiamas. Trys lietuviai skaitėsi jau prasigyvenę: jų turtas jau įvertintas \$7,000.00. (Žiūr. Susivienijimo žurnalas "Tėvynė", 219 p.).

Dedication of the church in 1923 — Bažnyčios šventinimas 1923 m.

DAYTONO LIETUVIŲ ŠV. KRYŽIAUS PARAPIJA

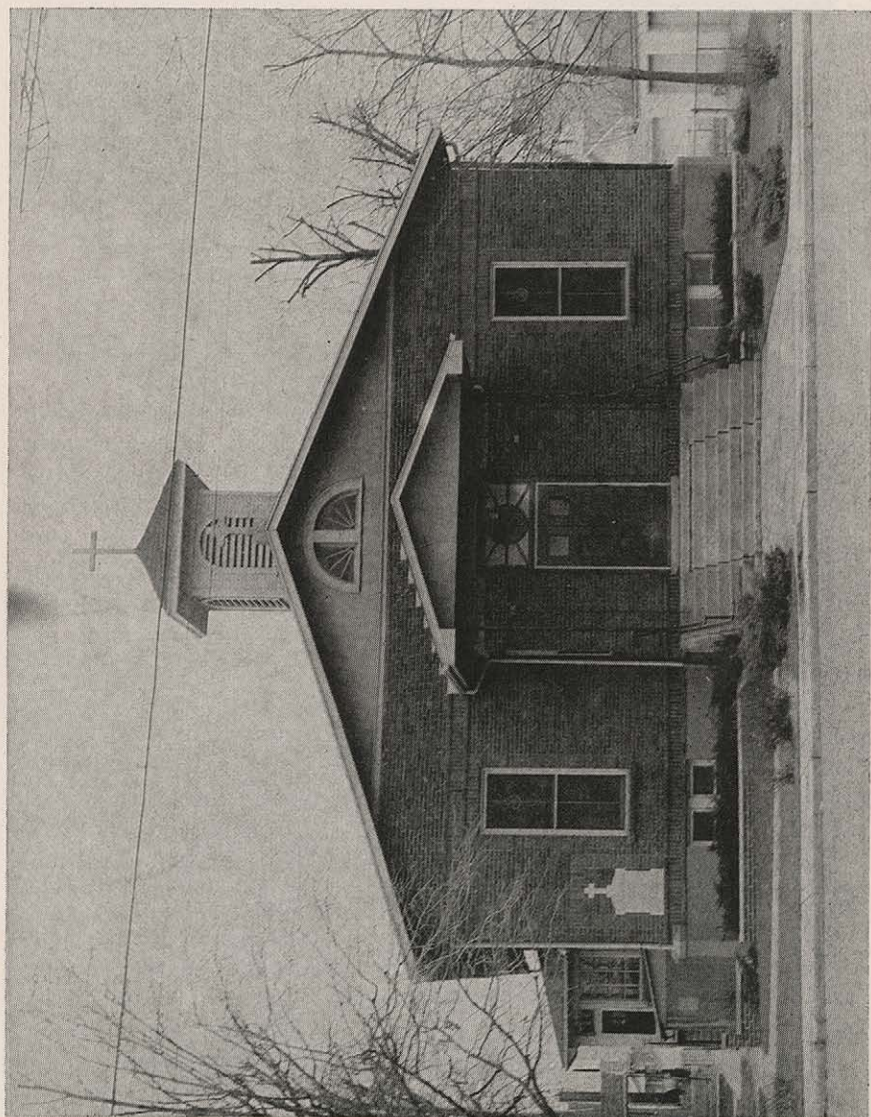
Iš Lietuvos ir kitų Amerikos vietovių atvykę Daytonan lietuviai pradėjo kurtis šiaurinėje miesto dalyje. Pradžioje lankydavo vokiečių šv. Rožančiaus bažnyčią, kurios klebonas J.B. Frohmiller mokėsis ir lietuvių kalbos, kad galėtų savo apylinkės žmones tinkamai aptarnauti. Tas klebonas savo skelbimuose pavartodavo ir lietuviškų žodžių. Lietuviai gi, daugiausiai kilę iš kaimų, buvę prisirišę prie savo parapijų, nerimo be savo lietuviškos bažnyčios ir parapijos, kuriose galėtų vartoti tik gimtąją lietuvių kalbą. Lietuviškos parapijos reikalas vis labiau ir labiau buvo suprantamas ir garsinamas.

1902 metais lietuvių Daytone buvo jau per 300 asmenų. Tais metais įsikūrusi pirmoji lietuviška pašalpinė šv. Petro draugija pradėjo daugiau rūpintis ir parapijos steigimu. 1909 m. gegužės 23 d. savo susirinkime svarstė lietuviškos parapijos steigimo klausimą ir oficialiai nutarė rūpintis parapijos steigimu. Tais pačiais metais ši draugija užpirkė 8 sklypų žemės plotą (1,1 akrų) prie Leo ir Lukaswitz (dabartinės Rita) gatvių. Sakoma, kad už žemę sumokėjo 1,500.00 dolerių. Specialios delegacijos buvo siunčiamos pas Cincinnati arkivyskupą H. Moeller prašyti leidimo įsteigti parapiją. Leidimas steigti parapiją buvo duotas 1911 metais. Tai pradžiugino visus tuo reikalu besirūpinančius Daytono lietuvius. Tuoju pradėta rinkti aukos. Daugelis lietuvių pradėjo mokėti reguliarius tam reikalui mokesčius, kuriuos išrinkdavo paskiri rinkėjai — kolektoariai. Įvairių parengimų pelnas taip pat buvo tam reikalui skiriamas. Parapijos steigimo mintį rėmė ir gausiai aukojo ir kaimyninių kolonijų lietuviai: Springfield, Columbus ir Cincinnati miestuose ir apylinkėse gyvenantieji.

1912 metais liepos 5 d. padaryta sutartis su statybos firma Harry G. Helmig, pagal architekto W.L. Jaeckle projektą išlieti bažnyčiai pamatus už 915 dolerių. Pamatai buvo išlieti, bet dėl įvairių priežasčių tolimesnė statyba kurį laiką nebuvo vykdoma. Catholic Telegraph 1912.9.26 rašė, jog statyba sustojusi dėl nesutarimo dėl pastato vietos.

1963 —
Before
the
remodeling

1963 —
Prieš
atnaujinimą

1913 metų sausio mėn. vėl pradėta rūpintis statyba. Architektas W.L. Jaeckle padarė bažnyčios ir mokyklos pastatui planus, kuriuos kuriamos parapijos vardu priėmė A. Giedraitis, A. Gričius, Kl. Wareika ir P. Savickas. Tų metų sausio 13 d. sudaryta sutartis su statybos firma Harry G. Helmig atlikti papildomus statybos darbus už 750 dolerių. Catholic Telegraph (1913.1.30) tada rašė, kad miesto valdyba išdavusi leidimą lietuviams statyti bažnyčią Leo gatvėje Daytono miesto šiaurėje. Tų metų spalio 9 d. tas laikraštis taip rašė: "Daytono lietuviai bando įkurti savo parapiją ir jau turi žemės sklypą Leo ir Lukaszewicz g. kampe. Arkivyskupas Moeller bando gauti jų tautos kunigą ar iš čia (Amerikos), ar iš kur kitur (pvz. Europos, Pietų Amerikos ir pan.), bet iki šiol jam nepavyko rasti. Šie taupūs žmonės savo pinigais jau pastatė naujos bažnyčios pamatus ant savo žemės, bet išmintingai daro nutarę nedaryti skolų, kol neturi klebono ir kol parapija nebus formaliai įsteigta."

Daug vargo ir pastangų padėta, kol gautas pirmas lietuvis kunigas. 1914 m. kovo 8 d. kreiptasi į dekaną, šv. Juozapo parapijos kleboną, kun. Hickey, prašant tarpininkauti pas arkivyskupą lietuvių kunigo gavimo reikalui. Kovo 15 d. šv. Petro draugijos susirinkime išrenkami atstovai Juozas Šlekys, Povilas Dambrauskas ir Aleksandras Gričius, kurie vyktų pas arkivyskupą prašyti lietuvių kunigo. Pagaliau tų metų gegužės 1 d. arkivyskupas Henry Moeller paskiria kun. Juozą Gričių pirmuoju šv. Kryžiaus parapijos klebonu. Ta diena ir laikytina oficialia parapijos įsteigimo data. Šv. Kryžiaus vardas, Juozo Augustausko liudijimu, buvo parinktas prisiminus, kad Lietuva yra vadinama kryžių žeme ir ten paliktieji kryžiai lietuvių buvo dažnai minimi.

Vadovaujant klebonui J. Gričiui bažnyčios - mokyklos statymo darbas buvo sparčiai vykdomas. Prie statybos daug pagelbėjo patys parapičiai, kurie, grįžę iš darbų, daug valandų skirdavo dar bažnyčios statybai. Šiuo metu dar yra eilė parapičių, kurie darbavosi prie tos statybos.

Statybos darbams vykstant, nuo parapijos įsisteigimo pradžios iki 1915 m. kovo 28 d., lietuviams pamaldos buvo laikomos šv. Juozapo parapijos koplyčioje. Ten buvo pirmieji parapijos krikštai, jungtuvės ir iš ten laidojo pirmuosius mirusius parapičius.

The church before remodeling (Fr. T. Narbutas celebrating his Silver Jubilee in 1962).

Bažnyčios vidus prieš atnaujinimą (Kun. T. Narbutas švenčia kunigystės 25 m. jubilėjų).

Nuo 1914 m. pradžios iki kovo 22 d. parapijos steigimo reikalus tvarkė sekantis komitetas: Stanislovas Žukas, Juozas Šlapikas, Motiejus Valiušis, Andrius Žitkus, Antanas Šlapikas, Antanas Kudirka, Povilas Dambrauskas ir Petras Bartkus. Kovo 22 d. išrinktas naujas komitetas: Motiejus Valiušis, Antanas Kudirka, Andrius Keidošius, Povilas Dambrauskas, Petras Bartkus, Stanislovas Žukas, Antanas Ardžijauskas, Aleksandras Gričius, Juozas Meleškevičius, Juozas Valeckas ir Juozas Augustauskas. O tų metų spalio 10 d. išrenkami pirmieji parapijos trustistai: Klemensas Vareika, Anupras Giedraitis, Stanislovas Dambrauskas, Juozas Tulauskas, Juozas Naudžius ir Stanislovas Rugienis.

Pagal Catholic Telegraph pranešimą (1914.9.10) mokyklos — laikinos bažnyčios statyba prasidėjo rugsėjo mėn. pradžioje ir turėjo būti baigta gruodžio 1 d. Pastato kaina \$17,048.00.

Rev. Joseph Gricius
1914 — 1917

Rev. Michael Cybulskis-Cybelis
1917 — 1922

Rev. Vincent Slavynas
1922 — 1928

Rev. Frederick Bien
1928 — 1929

Pastatas turėjo būti vieno aukšto, keturių kambarių, bet taip pastatytas, kad esant reikalui būtų galima dar pridėti kitą aukštą. Apačioje turėjo būti žaidimų kambariai, šildymas, vonios.

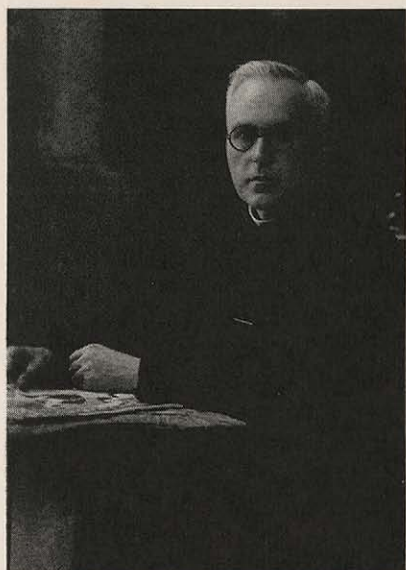
Po didelių pastangų, daug įdėto darbo ir parodyto pasišventimo, nugalėjus visą eilę kliūčių ir sunkenybių, statyba buvo baigta 1915 m. pradžioje. Apatiniame aukšte įrengta bažnyčia, o viršutinio aukšto mokyklai skirti kambariai panaudoti svetainei, susirinkimams ir parengimams.

1915 m. kovo 21 d. Daytono dekanas, šv. Juozapo parapijos klebonas, Mons. W. J. Hickey pašventino naują lietuvių pastatytą bažnyčią. Kovo 28 d. naujoje bažnyčioje pradėta reguliariai laikyti pamaldos. O tų metų birželio 20 d. pašventintas bažnyčios varpas, paaukotas Jono ir Julijos Dubauskų iš Cincinnati, Ohio. Varpas turi įrašą: "Sanctus Joannes Baptista" (šv. Jonas Krikštytojas).

Naujoji lietuvių parapija turėjo nemažą skolų. Buvo išrinkti du vyrai, Aleksandras Gricius ir Antanas Ardzijauskas, kurie turėjo rinkti aukas kitose lietuvių kolonijose. Už padarytus bažnyčiai suolus parapiečiai pasižadėjo mokėti po \$2.00 kas mėnesį. Antanas Ardzijauskas pasamdytas pirmuoju bažnyčios prižiūrėtoju - zakristijonu. Jo alga buvo \$9.00 savaitei.

Kun. J. Gricius klebonu išbuvo iki 1917 m. spalio 28 d. Po jo klebonavo kun. Mykolas Cybulskis. Ekonominė parapijos padėtis buvo sunki. Buvo planuota bažnyčią statyti kitoje vietoje — Leo ir Troy gatvių kampe. Buvo kalbama apie bažnyčios pardavimą, kadangi neišgalėta sumokėti skolas. Parapiečiai, manydami, kad bažnyčia bus parduota, stengėsi gelbėti, kas buvo galima. Slapta buvo išvežtas į kaimą varpas, bažnyčios statulos buvo išgabentos į privačius namus. Vienas veteranas parapietis pasakoja, kad nešęs šv. Antano statulą į savo namus ir susitikęs policininką. Nusigandęs, kad policininkas jo neareštuotų, pastatęs statulą ant žemės, uždėjęs savo kepurę, o pats užsidedęs cigaretę. Policininkas nieko įtartino nepastebėjęs ir jis statulą parsinešęs. Vėliau, kaip paaiškėjo, jog bažnyčia nebus parduota, statulos ir varpas buvo vėl grąžinti į bažnyčią.

Nuo 1922 m. rugpjūčio 12 d. klebonu paskirtas kun. Vincas Slavynas. Kun. V. Slavynui klebonaujant bažnyčios - mokyklos pastate padaryta nemaža didesnių pertvarkymų: bažnyčia perkelta į viršutinį aukštą. Altoriai ir suolai buvo gauti iš Cin-

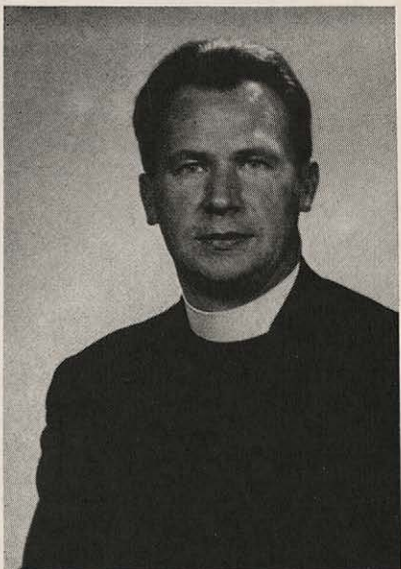
Rev. Simon Bistras
1929 — 1935

Rev. Leon J. Praspalius
1935 —

Rev. Vaclovas Katarskis
1948 — 1960

Rev. Titas Narbutas, STD
1960 —

cinnati bažnyčios. Už altorių padaryti klebonijos kambariai. Apatiniame aukšte įrengta svetainė ir kambariai susirinkimams. Statyba kainavo \$50,000.00. 1923 m. birželio mėn. 10 d. Cincinnati arkivyskupas Henry Moeller naujai pertvarkytą bažnyčią pašventino. Iškilnių procesija atvyko nuo Monument ir Main gatvių. Švč. Trejybės parapijos klebonas Bernardas Leising atlaikė iškilmingas Mišias, kuriose asistavo Chicagos kunigai Ignas Albavičius ir Mykolas Krušas ir daytoniškis Mykolas Kuntz. Pamokslą pasakė iš Springfieldo prel. Danielius Buckley. Po pietų buvo iškilmingi Mišparai. Lietuviškai pamokslą pasakė iš Chicagos kun. A. Skripkus.

Vėliau parapijai atėjo labai sunkios dienos. Skola buvo didelė, o parapiečių nepakankamai, kad galėtų tas skolas išmokėti. Buvo net kreiptasi pas arkivyskupą ir prašyta padaryti parapiją teritorine, kad būtų lengviau išsilaikyti. Atsiradus ir kitiems sunkumams kun. V. Slavynas išvyko 1928 m. liepos 26 d. Tada laikinai klebono pareigoms buvo paskirtas nelietuvis kun. Frederikas Bien, kuris išbuvo iki 1929 m. gegužės 25 d. Po to klebonu paskirtas kun. Simonas Bystrais, kuris išbuvo iki 1935 m. rugpjūčio 12 d. Jam išvykus į Lietuvą, parapijos reikalus laikinai tvarkė vėl nelietuvis kunigas S. M. Stephenson. 1935 m. gruodžio 31 d. arkivyskupas T. McNicholas paskyrė naują kleboną — kun. Leoną J. Praspalių, kuriam klebonaujant parapija, po daugelio sunkumų, finansinių nedateklių ir kitų vargų, gerai sutvirtėjo. Skolos, kurių 1935 m. dar buvo per 17,000.00, baigtos mokėti 1941 metais.

1940 m. spalio 25-27 dd. parapija iškilmingai atšventė šiuolaikinį jubilėjų. Pirmąją dieną surengtoje programoje kalbėjo miesto burmistras Karolis J. Brennan. Antros dienos vakare buvo banketas parapijos svetainėje, o sekmadienį, spalio 27 d., 11 val. iškilmingos Mišios už gyvus ir mirusius parapiečius.

Išmokėjus parapijos skolas buvo pradėta taupyti ir planuoti pastatyti parapiinę mokyklą. Buvo pradėti rinkti tam reikalingi pinigai ir jau padaryti pirminiai planai, bet arkivyskupijos įstaigai patariant to plano atsisakyta, nes per mažai parapijai būtų buvusi per didelė našta.

1946-1952 metų laikotarpyje mokyklos statymo komitete darbavosi sekantieji: Juozas Noreikas, Mykolas Petkus, Jr., Morta Gevat, Juozas Rimkus, Petras Petkus, Jr., Antanas Fre-

tikas, Monika Petrokienė, Stasys Grincevičius, Jonas Scott, Pauline Pietrzak, Jurgis Žilinskas, Marija Lukienė, Jonas Ražauskas, Ada Sinkevičienė, Pranas Ambrozaitis, Leonas Ražauskas, Antanas Vaitkus, Ona Savickienė, Elzbieta Sinkevičienė, Pranė Žilinskienė, Ona Galdikienė, Sr., Ona Petkuvienė, Anelė Petkuvienė, Paulė Kubilienė, Pranas Zubrickas, Karolis Goldikas, Jr., Petronėlė Valiušienė, Mykolas P. Petkus, Jonas Gevat, Stasys Lukas, Juozas Kavalauskas, Jr., Juozas Reslewic, Alfonsas Monas, Marija Ona Ambrozaitytė, Petronėlė Žilinskaitė, Izabelė Latovienė ir Ona Rugienienė.

1946 m. balandžio 7 d. įrengti nauji elektriniai vargonai. Tais pačiais metais sudegus šv. Stepono bažnyčiai, tos parapijos pamaldos buvo laikomos šv. Kryžiaus parapijos bažnyčioje, kol buvo pastatyta nauja šv. Stepono bažnyčia.

1948 metais iš Europos atvykęs kun. Vaclovas Katarskis paskirtas šv. Kryžiaus parapijos vikaru. 1956 m. gruodžio 26 d. parapijos klebonui kun. L. Praspaliui sunkiai susižeidus ir neatgavus pilnos sveikatos, kun. V. Katarskiui pavesta parapijos administratoriaus pareigos. Jo pastangomis, 1958 m. rugpjūčio 20 d. pradėta statyti nauja klebonija, su baldais kainavusi \$29,200.00. Statybą atliko parapietis Juozas August (Augustauskas). Statyba baigta 1959 m. pavasarį, o joje gyventi pradėta rugpjūčio mėn. Kun. V. Katarskis parapijos administratoriaus pareigose išbuvo iki 1960 m. rugsėjo 10 d. Jam atsisakius iš tų pareigų, administratorium paskirtas kun. dr. Titas Narbutas. 1960 m. gruodžio 5 d. kun. V. Katarskis persikėlė į šv. Alberto Didžiojo parapiją, Kettering, Ohio.

Naujas administratorius kun. dr. Titas Narbutas tuoj pradėjo rūpintis bažnyčios atnaujinimu. Išdėstęs vyskupui, kad dabar Lietuvoje komunistai bažnyčias uždaro ir tikėjamą žiauriai persekioja, kad ir senieji lietuviai emigrantai, ir naujieji ateiviai norėtų matyti savo bažnyčios mene lietuviškų motyvų, gavo leidimą pakviesti iš Chicagos lietuvių architektą Joną Muloką. Pradžioje, architektui patariant ir daliai parapiiečių priartiant, buvo mėginta iširti galimybės naujos bažnyčios statymo. Tačiau arkivyskupijos argumentai ir parapijos gerovė pareikalavo apsispręsti už senosios bažnyčios atnaujinimą.

Pagal architekto Jono Muloko padarytus planus statybos darbus apsiėmė chigagietis rangovas Valerijonas Sodeika ir pradėjo dirbti 1963 m. gruodžio 11 dieną. Pats rangovas, padeda-

St. Peter's Society Golden Jubilee in 1952.
Šv. Petro draugijos aukso jubilējus 1952 m.

mas taip pat chicagiečio Broniaus Maciukevičiaus atliko medžio statymo ir dailidės darbus. Dažymo darbus atliko taip pat chicagietis Vitas Jučas. Kiti rangovai — subkontraktoriai — buvo iš Daytono.

Bažnyčios priešakyje buvo pristatyti du stulpai, priešakinėj sienoje lietuviškų motyvų raštuotos sienos, prailgintas stogas, įdėtos stiklinės durys su lietuviškų motyvų pagražinimais. Pastatytas naujas bokštas, kuriame taip pat žymu lietuviškų motyvų. Bokšto kryžius darytas Chicagoje. Bokšto aukštis 29 pėdos ir 7 coliai.

Rytiniame bažnyčios šone pristatytas naujas įėjimas į požemį. To priestato viršutinė dalis panaudota klausyklos. Priestato sienoje taip pat lietuviškų motyvų plytų raštas. Įėjimo durys praplatintos.

Bažnyčios pamatai iš oro nudažyti prie plytų pritaikinta spalva. Rytiniame bažnyčios šone pakeltas šaligatvis 4 coliais. Šaligatvio ir prie jo žemės pakėlimas apsaugo, kad lyjant vanduo nebėgtų į bažnyčios požemį, kas buvo įvykę praeityje.

Bažnyčios viduje pertvarkyta presbiterija išverčiant kai kurias sienas, pristatant altoriaus šonuose sieneses skaldyto stiklo vitražams. Grindys išklotos fanera ir tiles. Grindų raštą vidury bažnyčios padarė Bronė Jameikienė iš Chicagos.

Bažnyčios gale Evangelijos pusėje, kur anksčiau buvo klausykla, įrengta krikščykla ir vaikų kambarys (baby crying room). Bažnyčios užpakaliniuose languose buvę du vėsintuvai užkelti virš lubų. O virš klausyklos ir šoninių durų įdėti du nauji oro šaldytuvai. Įvesti nauji garsiakalbiai lubose ir vaikų kambary, taip pat naujas mikrofonas ir garso stiprintuvas (amplifier).

Pertaisytos dvi zakristijos ir kambarys - priestatas - raštinė. Kunigų zakristijoje įdėta nauja prausykla ir sacrarium, atnaujintos medinės spintos.

Skaldyto stiklo vitražą už altoriaus ir langus dirbo Adolfo Valeškos studija Chicagoje. Stiklas importuotas iš Prancūzijos. Paveikslas už altoriaus pavaizduoja kryžių panoramą. Languose lietuviško stiliaus koplytėlės, kuriose yra sekantys simboliai: švč. Trejybės, Marijos, Atpirkimo kančios ir septynių Sakramentų. Langų rėmai dirbti Chicagoje.

Ąžuoliniai suolai ir presbiterijos kėdės ir klaupkos užsaityti per The Miller Co., Piqua, Ohio; dirbti Southern Desk Company, Hickory, N. C.

Altorius ir Komunijos grotelius parūpino Jonas Mulokas, pagal kurio planus padarė įvairūs meistrai. Didžiojo altoriaus nukryžiuotasis dirbtas Buračo. Aušros Vartų Marijos ir šv. Kazimiero biustus - barljefus darė Petras Vėbra Chicagoje. Pačius altorius iš Suomijos faneros darė Javarauskas Chicagoje. Buvusi didžiajame altoriuje tabernakulio dėžė (seifas) įdėta į Marijos altorių. Buvusio didžiojo altoriaus portatilis įdėtas į Marijos altorių, o buvusiojo Marijos altoriaus portatilis įdėtas į didįjį altorių.

Elektroniniai varpai — Carillons — įrengti Schulmerich Carillons Inc., Carillon Hill, Sellersville, Pa.

Klausykla buvo užsakyta Milwaukee, Wisc. Šoninių durų ir klausyklos pagražinimus pagal architekto planus padarė parapietis Jonas Kvietys ir rangovas Valerijonas Sodeika.

Kryžiaus kelių stotis ir statulas atnaujino Stanley Pamos.

Lempos buvo užsakytos per parapietį Stanley Vaitkus, pirktos iš Globe Co., Hazleton, Pa. Lempų stiklai daryti Vokie-tijoje.

Atnaujinta šv. Kryžiaus bažnyčia yra originalaus, su lietuviškais motyvais stiliaus, patraukli, miela parapičiams ir lankytojams. Tai vienintelė tokio stiliaus, su originaliais vitražais, bažnyčia visoje JAV.

Parapičiai dosniai aukojo bažnyčios atnaujinimo reikams.

Parapijos komitetą sudaro šie asmenys: Juozas Petkus, Karolis Petkus, Stasys Služas, Jonas Kvietys. Buvusieji komiteto nariai, dabar dalyvaują posėdžiuose kaip patariamasis komitetas: Leonas Ražauskas, Pranas Gudelis, Juozas Kavalauskas, Antanas Preidis, Mykolas Petkus ir Jurgis Mikalauskas. Bažnyčios atnaujinimo darbams patariamasis komitetas: Juozas Petkus, Leonas Ražauskas, Juozas Kavaliauskas ir Jonas Kvietys.

Aukų rinkėjai ir tvarkdariai bažnyčioje šiuo metu yra sekantieji: Leonas Ražauskas, Pranas Gudelis, Juozas Petkus, Jonas Kvietys, Stasys Kavy, Mykolas P. Petkus ir Wilfredas Gitzinger.

Parapijos auksinio jubilėjaus komitetas: garbės pirm. kun. Titas Narbutas, pirm. Leonas Ražauskas, vicepirm. Juozas Ka-

GROUP OF OLD PARISHIONERS WHO HAVE BEEN ACTIVE MEMBERS
OF THE PARISH SINCE 1914

GRUPĖ PARAPIEČIŲ, KURIE PRIKLAUSĖ PARAPIJAI JAU PER 50 METŲ.

Mrs. Ona Razauskas, Mrs. Ona Goldick, Juozas Kavalauskas, Sr., Mrs. Ona August, Joseph J. August, Mrs. Ona Savickas, Mrs. Elzbieta Sinkevicius, Mrs. Ona August, Peter Raskevicius and Simon Poldolick.

valauskas ir Marija Lukienė, sekret. Irena Veigel, išdin. Pranas Gudelis, nariai Juozas R. Petkus, Ada Sinkevičienė, Eleonora Služinienė, Jeronimas Čibiras, Jonas Veigel, Lionginas Prašmantas, Antanas Preidis, Jurgis Mikalauskas, Vincas Žukaitis, Pranė Petkuvienė, Anelė Petkuvienė ir Karolis Keivel. Jubilėjinei knygai komisiją sudaro: pirm. Marija Lukienė, nariai Karolis Keivel ir Pranė Petkuvienė. Eleonora Služinienė yra meninės programos komisijos pirm. Juozas R. Petkus yra banketo komisijos pirm. Ada Sinkevičienė bažnyčios pašventinimo priėmimo parengimo komisijos pirm. Jeronimas Čibiras ir Jonas Veigel tvarkdariai ir svečių priėmėjai. Lionginas Prašmantas — rūpinas istorinių fotografijų parodėle ir suvenyrais. Antanas Preidis rūpinasi gėrimais.

Parapijos auksinio jubilėjaus metų užbaigai pasiryžta pastatyti lietuviško stiliaus kryžių. Tas kryžius bus jubilėjaus ir visų gyvųjų ir mirusiųjų parapiečių atminimui. Kai dabar Lietuvoje, žiauriai persekiodami religiją, komunistai uždaro bažnyčias ir naikina kryžius, čia pastatytas kryžius liudys mūsų ištikimybę. Bažnyčiai ir Tautai, mūsų gilų tikėjimą, kad per kryžių ateis pergalė komunistų vergiją kenčiantiems broliams Lietuvoje ir išganymas mums visiems.

Kryžiui statyti sudarytas sekantis komitetas: Jurgis Mikalauskas, Jonas Kvietys, Juozas Bulota ir Kostas Vilimaitis.

SVARBESNĖS ŽINIOS IR ĮVYKIAI ŠV. KRYŽIAUS PARAPIJOJ

Kunigai šv. Kryžiaus parapijoje

Juozas Gricius	1914. V. 1. — 1917. X. 28
Mykolas Cybulskis-Cybelis	1917. X. 28 — 1922. VIII. 12
Vincas Slavynas	1922. VIII. 28 — 1928. VII. 26
Frederick Bien	1928. VII. 26 — 1929. V. 25
Simonas Bistras	1929. V. 25 — 1935. VIII. 12
S. M. Stephenson	1935. VIII. 19 — 1935. XII. 31
Leonas J. Praspalius	1935. XII. 31 —
Vaclovas Katarskis	1948. III. 5 — 1960. XII. 5
Titas Narbutas, STD	1960. IX. 10 —

Parapiečių skaičius

1915 — 400
1920 — 450
1930 — 353
1940 — 352
1950 — 379
1955 — 381
1964 — 379 = 93 šeimos ir 45 pavieniai

Parapijos pajamos ir išlaidos

1915 — 1930 m. tikslų davinių nėra		
1930 — 7,197.00 pajamų,	7,171.00 išlaidų	
1940 — 6,022.00 "	5,400.00 "	
1950 — 8,147.00 "	7,519.00 "	
1955 — 15,513.00 "	12,023.00 "	
1960 — 20,398.32 "	12,932.75 "	
1963 — 22,107.67 "	15,703.58 "	

GOLDEN JUBILEE COMMITTEE. — AUKSINIO JUBILEJAUS KOMITETAS.

I. Mrs. Irene Veigel — secretary, Mrs. Mary Lucas — co Chairman and Program Book chairman, Rev. Titas Narbutas — Honorary chairman, Leo Razauskas — General chairman, Joseph Kavalauskas, Jr. — co-chairman. II. Frank Gudelis — Treasurer, Mrs. Frances Petkus — member, Karl Keivel — member, Mrs. Ada Sinkwitz — Open House chairman, Mrs. Anele Petkus — member. III. Jeronimas C'biras — Archives, Lionginas Prasmanantas — Jubilee souvenirs, John Veigel — member, Joseph Petkus — Banquet chairman, Anthony Preidis — member. Absent: George Mikalauskas — Wayside Cross chairman, Mrs. Elinor Sluzas — Variety Program chairman, Vincas Zukaitis— member.

Sakramentai, pašaukimai, pamaldos

Pirmas parapijoj pakrikštytas kūdikis 1914. 5. 10 — Jonas Zigmantas Gedraitis. Iki 1964. 6. 15 užregistruota 563 krikštai.

Pirmos jungtuvės — 1914. 5. 12 — Antano Šeškevičiaus ir Marijos Kaušaitės. Iki 1964. 6. 15 užregistruota 186 jungtuvės.

Pirmos laidotuvės 1914. 5. 8 — Prano Ragavičiaus, mirusio šv. Elzbietos ligoninėje, 50 m. amžiaus. Iki 1964. 6. 15 užregistruota 297 mirimai.

Sutvirtinimo sakramentas šv. Kryžiaus bažnyčioje suteiktas 241 asmeniui. Pirmą kartą užregistruotas 1920 m. ir paskutiniį — 1959 m. Pirmų Komunių užregistruota 134. Prisimintina, kad parapijoj nesant mokyklos, dauguma vaikų lanko kaimynines parapines mokyklas ir tų parapijų bažnyčiose priima šv. Komunią ir Sutvirtinimo Sakramentą.

Parapijos vaikams, lankantiems nekatalikiškas mokyklas, religijos pamokos dėstomos sekmadieniais po 8 val. Mišių parapijos salėje. Moko dvi Notre Dame seselės iš Julienne aukštesniosios mokyklos ir katekistės Petronėlė Zelinskaitė ir Marija Ona Blumienė.

Trys iš šios parapijos mergaitės yra įstojusios į vienuolyną: Teresė Juknevičiūtė — į šv. Kazimiero, Chicago, Ill., Marija Ražauskaitė — į Neturtingųjų šv. Pranciškaus, New York, N. Y., Marija Žilinskaitė — į Labdaringųjų seselių (Sisters of Charity), Cincinnati, Ohio.

Jonas Petkus šįmet pradėjo arkivyskupijos Gregorian programą, tapdamas kandidatu į mažąją kunigų seminariją.

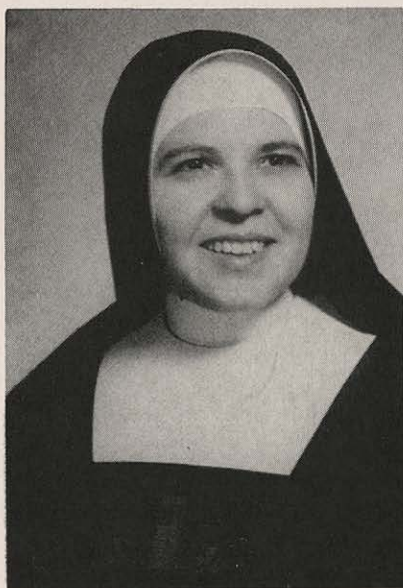
1961 m. rugpiūčio 1 d. prie arkivyskupijos seminarijos įsteigta šv. Kryžiaus parapijos vardu stipendija, kuria galės pasinaudoti iš tos parapijos kilę, o jei tokių nebus, tai ir kiti klierikai. Stipendijos įsteigime daugiausia pasidarbavo Juozas Petkus ir Pranas Gudelis. Jau suaukota 1865.00. Reikalinga suma — 25,000.00.

Nuo parapijos pradžios iki 1923 m. pamaldose buvo vartojama tik lietuvių kalba. Nuo 1923 m. įvesta ir anglų kalba, Dabar sekmadieniais 8 ir 12 val. vartojama anglų kalba, o 10 val. Mišiose lietuvių kalba. Evangelija skaitoma abiem kalbom.

Misijos ir 40 val. atlaidų pamokslai sakomi abiem kalbom.

Sister M. Chrysantha, S.S.C.
Teresa Juknevicus

Sister Emmanuel Marie
Mary Razauskas

Sister Imelda
Mary Zilinkas

Gegužinės pamaldos ir Gavėnioje Kryžiaus keliai — lietuvių kalba. Spalio mėn. rožinis abiem kalbom, viena paslaptis lietuviškai, o kita angliškai.

Parapijos vargonininkai

Kelly — jo tarnybos laikas nežinomas.

Marija Koehler — jos tarnybos laikas nežinomas.

Louis Kubkowski — tarnavo iki 1947 m. vasario mėn.

Mrs. Kelble — tarnavo 1947 m.

Joanne Monaghan — tarnavo iki 1949 m. birželio mėn.

Julius Raštikis — nuo 1949 m. birželio mėn. ir tebetarnauja.

Paminėtina, kad vargonininkų sąrašas nepilnas.

Choro vedėjai

Nuo 1919 m. iki 1957. 6. 26 chorui labai pasiaukojusiai vadovavo Pranas M. Ambrozaitis. Po jo mirties chorą veda jo dukterė Eleonora Služinienė.

Misijos, atlaidai

Parapijoje yra žinomos buvusios šios misijos:

1928. IX. 30 — X. 7 —	vedėjas kun. L. Brigmanas
1930. IV. 28 — V. 4 —	" kun. A. Vaitkevičius, MIC
1931. IV. 27 — V. 3 —	" kun. A. Petrauskas, MIC
1932. IX. 12 — IX. 18 —	" kun. Jonas Bružikas, SJ
1933. VIII. 26 — IX. 2 —	" kun. Jonas Bružikas, SJ
1934. VIII. 27 — IX. 2 —	" kun. Jonas Bružikas, SJ
1949. IV. 3 — IV. 10 —	" kun. Jonas Savukynas, MIC
1955. III. 27 — IV. 3 —	" kun. Bruno Markaitis, SJ
1963. III. 7 — III. 12 —	" kun. Stasys Raila

40 val. atlaidų metu pamokslavę šie kunigai: Mykolas Urbonavičius, MIC (1945 ir 1946 m.), Kazys Pečkys, SJ (1957 ir 1958 m.), Vincas Endriūnas, SDB (1959 m.), Vaclovas Gutauskas, SJ (1960 m.), Jurgis Navys, MIC (1961), Kazys Vengras, MIC (1962 m.).

PARISH COMMITTEE. — PARAPIJOS KOMITETAS.

Frank Gudelis, Leo Razauskas, John Kvietytis, Rev. Titas Narbutas, Anthony Preidis and Joseph Petkus.

REIKŠMINGOS DATOS PARAPIJOS GYVENIME

- 1902.12.7 Įsteigta šv. Petro draugija.
- 1909.5.23 Nutarta steigti šv. Kryžiaus parapiją, statyti bažnyčią.
Tais metais nupirkta bažnyčiai žemė.
- 1912 Pradėta statyti bažnyčia.
- 1914.5.1 Oficialiai įsteigta šv. Kryžiaus parapija. Paskirtas pirmas klebonas kun. Juozas Gricius.
- 1914 Įsteigta parapijos Moterų draugija.
- 1915.3.21 Bažnyčia pašventinta dekanu kun. W.D. Hickey.
- 1917.10.28 Kun. Mykolas Cybulskis (Cybelis) paskirtas klebonu.
- 1917.11.18 Įsteigta LRK Susivienijimo 191 kuopa.
- 1922.8.12 Kun. Vincas Slavynas paskirtas klebonu.
- 1923.6.10 Pašventinta atremontuota bažnyčia arkiv. Henry Moeller.
- 1928.7.26 Kun. Frederick Bien paskirtas administratorium.
- 1928.12.11 Prasideda draugijų Sąryšio veikla.
- 1929.5.25 Kun. Simonas Bystrais paskirtas klebonu.
- 1930.9.27 Vytauto Didžiojo 500 metų sukakties minėjimas. Parapijos žemė apsodinta medžiais.
- 1932.2.1 Atsteigta Lietuvos Vyčių kuopa.
- 1935.8.12 Kun. Stephen Dobo (Stephenson) paskirtas administratorium.
- 1935.12.31 Kun. Leonas J. Praspalius paskirtas klebonu.
- 1937.8.3-5 Lietuvos Vyčių 25 seimas. Dalyvavo vysk. Mečislovas Reinys.
- 1939.8 Moterų draugijos 25 m. sukakties minėjimas.
- 1940.10.25-27 Atšvęsta parapijos 25 m. sukaktis.

ALTAR BOYS — MIŠIŲ TARNAUTOJAI.

- I. Joseph Cernevicius, Julius Raštikis, Larry Mikalas, John Petkus and John Prasmantas.
- II. Stanley Kavy, Edward Rimkus, Patrick Sluzas, Joseph Prasmantas and Jimmy Sinkwitz

- 1941 Baigta mokėti parapijos skolos.
- 1946.4.7 Įtaisyti elektriniai vargonai.
Sudegus šv. Stepono bažnyčiai, tos parapijos paimaldos vyko šv. Kryžiaus bažnyčioje.
- 1948.3.5 Kun. Vaclovas Katarskis paskirtas vikaru.
- 1950 Pastatytas garažas.
- 1951.3.4 Prudencijos Bičkienės koncertas vyčių suruoštame šv. Kazimiero minėjime.
- 1952.9.12-14 Lietuvos Vyčių 39 seimas. Dalyvavo vysk. Vincentas Brizgys.
- 1952..9.21 Šv. Petro draugija atšventė 50 metų sukaktį.
- 1953.4.30 Arkiv. Karl J. Alter sutvirtino 30 asmenų.
- 1955.3.27—4.3 Misijas vedė kun. Bruno Markaitis, SJ.
- 1956.12.26 Kun. Leonui J. Praspaliui susižeidus ir neatgavus pilnos sveikatos, parapiją administruoti pavedama kun. Vaclovui Katarskiui.
- 1958.8.20 Pradėta statyti nauja klebonija, užbaigta 1959 m. pavasari.
- 1959.11.30 Vysk. Paul F. Leibold sutvirtino 16 asmenų.
- 1960.9.10 Kun. dr. Titas Narbutas paskirtas administratorium.
- 1960.12.5 Kun. Vaclovas Katarskis paskirtas į šv. Alberto Didžiojo parapiją vikaru Kettering, Ohio.
- 1960.12.31 Kun. Leono J. Praspaliaus 25 m. čia buvimo sukaktis.
- 1962.5.20 Kun. dr. Titas Narbutas atšvenčia kunigystės sidabrinį jubilėjų.
- 1962.10.25 Išcementuojama gatvelė ir aikštelė už klebonijos.
- 1963.4.7-12 Misijas veda kun. Stasys Raila, Liet. Religinės šalpos biuro vedėjas.
- 1963.4.9 Parapijos sodyba apsodinta eglutėmis.
- 1963.12.11 Pradėtas bažnyčios atnaujinimo darbas.
- 1964.11.15 Atšvestas parapijos auksinis jubilėjus.
- 1964.11.22 Cincinnati Arkivyskupas Karl J. Alter, D.D., LL.D., pašventino atnaujintą bažnyčią.
- 1964 Atnaujinta parapiinė salė.

OFFICERS OF ST. PETER'S SOCIETY — SV. PETRO DRAUGIJOS VALDYBA.

John Kvietyis, Frank Gudelis, Ernest Omlor, Lionginas Prasmantas, Rev. Titas Narbutas, Peter Raskevicius, Joseph August, Paul Latos and Leo Razauskas

LIETUVIŲ DRAUGIJOS

Šv. Kryžiaus parapija yra lietuvių šv. šv. jungias Daytonė ir apylinkėse gyvenančius lietuvių. Per parapiją yra atlikta daug lietuvių kultūrinėse srityse, pagelbėta išlaikyti lietuvių, ir suteikta materialė pagalba lietuviams šiame krašte ir Lietuvoje. Parapija tai pajėgė atlikti per religines, kultūrines ir savišalpos organizacijas. Todėl reikalinga paminėti ir tų organizacijų istoriją.

ŠV. PETRO DRAUGIJA

Seniausia ir daugiausia pasidarbavusi parapijai yra šv. Petro draugija, įkurta 1902 m. gruodžio 7 d. Ją kuriant daugiausia pasidarbavo Vincas Ambrozaitis, Juozas Dambrauskas, Juozas Šlekis, Juozas Žiemis ir kiti. 1909 m. draugija nupirko žemės dėl bažnyčios statymo ir tokiu būdu draugija buvo pradininkė tos parapijos steigime. Vėliau draugija daugiausia rūpinosi parapijos steigimu ir organizavimu.

Būdama pašalpinė draugija, ji rūpinasi savo narių šelpimu ligos ar kokios nelaimės atveju, taip pat nario mirties atveju šelpia mirusiojo šeimą. Nariai stengiasi būti susipratusiais parapičiais, atlikti sąžiningai religines praktikas, dalyvauti uoliai lietuvių kultūriniame veikime. Turi savo knygynėlį.

Šv. Petro draugija rūpinasi taip pat šelpimu kitų nelaimėje esančių lietuvių — nukentėjusių nuo karo Lietuvoje ir kituose kraštuose.

Daytone buvo įsikūrusi kita panaši pašalpinė šv. Mykolo draugija. 1925 m. vasario 25 d. šv. Mykolo draugija su savo turtu ir nariais įsijungė į šv. Petro draugiją.

Įsisteigus Draugijų Sąryšiui (1928.12.11) šv. Petro draugija daugiausia rūpinasi narių šelpimu ir pomirtinėm pašalpom.

1952 m. rugsėjo 21 d. šv. Petro draugija atšventė savo gyvavimo auksinį jubilėjų. Dabartiniu metu draugija turi 22 narius ir daugiau kaip 5,000.00 kapitalo. Valdybą sudaro: Juozas Augustauskas — pirm., Petras Raškevičius — vicep., Jonas Kvietys — fin. rašt., Lionginas Prašmantas — prot. rašt.,

OFFICERS OF FEDERATION OF LITHUANIAN - AMERICAN R. C. SOCIETIES. — SĄRYŠIO VALDYBA.

Frank Gudelis, Rev. Titas Narbutas, Leo Razauskas and Anthony Preidis.

Ernestas Omlor — išd., Leonas Ražauskas — maršalka, Povilas Latovas — išdo globėjas.

Turimomis žiniomis šv. Petro draugijos pirmininkai buvo šie: Juozas Šlekis, Juozas Dambrauskas, Stasys Adomaitis, Aleksandras Gudelis, Jonas Bačėnas, Jonas Tulauskas, Petras Raškevičius, Zigmas Gudelis, Antanas Fretikas ir Stasys Zakaras.

LIETUVOS R. K. DRAUGIJŲ SĄRYŠIS

Draugijų sąryšis buvo įkurtas ir veikė 1925-26 metais, bet dėl nežinomų priežasčių veikimas buvo sustojęs ir 1928 m. gruodžio 11 d. vėl atgaivintas. Tame susirinkime dalyvavo sekančių draugijų atstovai: šv. Petro — S. Ražauskas, P. Andriuška, J. Augaitis; moterų draugijos — K. Gudelienė, P. Waliušienė, E. Sinkevičienė; LRK Susivienijimo — V. Damašius, A. Fretikas, Pr. Gudelis; parapijos choro — Pr. Ambrozaitis; teatro ratelio — S. Reipa; Darbininkų sąjungos — Pr. Butkus, J. Ambrozaitis. Išrinkta sekanti valdyba: V. Damašius — pirm., A. Fretikas — vicepirm., K. Gudelienė — išd., J. Augaitis — sekr., Pr. Gudelis — koresp. sekr. Nuo šio laiko draugijų sąryšis pradėjo rūpintis visais parapijos kultūriniais reikalais. Nors tame susirinkime nepažymėta parapijos komiteto atstovų, bet vėliau tą sąryšį sudaro parapijos komitetas, draugijų, organizacijų ir klubų atstovai. Susirinkimus daro kas mėnesį. Sąryšio tikslas — visų draugijų pagalba remti parapiją, suorganizuoti jai lėšų, rengti įvairius parengimus. Per tą sąryšį visos draugijos informuojamos apie parapijos kultūrinius parengimus. Sąryšis imasi iniciatyvos surengti tautinių švenčių minėjimus, taip pat atstovauja ir praveda BALF'o ir ALT'o reikalams rinkliavas.

Paminėtini kaip Sąryšio veikimo įvykiai, kurie parodo, kaip sėkmingai Sąryšis savo veikla judino lietuvių kultūrinį gyvenimą Daytone.

Sąryšio iniciatyva surengti minėjimai: 1930 m. Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Vytauto 500 metų mirties sukaktis, 1933 m. lakūnų S. Dariaus ir S. Girėno, 1940 m. parapijos si-dabrinis jubilėjus, 1950 m. Lietuvos okupacijos 10 metų sukaktis, iškilmingesni Vasario 16 — Lietuvos Nepriklausomy-

bės atkūrimo minėjimai 1933, 1949, 1951, 1953, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964 metais. Į minėjimus buvo pakviesti kalbėtojai svečiai: A. J. Sutkus, R. Skipitis, kun. dr. St. Valiušaitis, iš Lietuvos pabėgusieji žvejai, kun. dr. V. Cukuras, prof. dr. V. Bieliauskas, dr. Alf. Kisielius, dr. Zenonas Prūsas, dr. A. Jasys, Anicetas Simutis ir kt.

Vasario 16 d. minėjimuose programą išpildė parapijos choras, Lituaništinės mokyklos mokiniai, parapijos studentai ir vaikai, svečiai menininkai. Tų minėjimų proga gauta iš Daytono burmistro proklamacija (1951 m. L. W. Lohrey) ir Lietuvių Dienos paskelbimas (1962 ir 1964 m. Somers).

Įvairių tautinių minėjimų metu ALT'ui — Amerikos Lietuvių Tarybai — Lietuvos laisvinimo reikalams surinkta 3,019.04. O bendram Amerikos Lietuvių Šalpos Fondui — BALF'ui — surinkta 1963.00 ir 755 svarai drabužių. Dariaus ir Girėno paminklui — 25.00.

Nusiųsti memorandumai Tautų Sąjungai Genevoje ir Lenkijos ambasadoriui Washingtone Vilniaus klausimu (1938), prezidentui D. Eisenhoweriui dėl Sovietų diktatoriaus Chruščiovo lankymosi Amerikoje (1959), Amerikos senatoriams ir kongresmanams katalikiškų mokyklų reikalu (1961) ir Lietuvos laisvinimo bei religijos ir lietuviybės persekiojimo sovietų okupuotoje Lietuvoje reikalu (1961-1964), Amerikos prezidentui ir Amerikos atstovui Jungtinėse Tautose Lietuvos laisvinimo klausimais.

1930 m. įsteigta lituanistinė mokykla, kuria rūpinosi V. Damašius, o vėliau Pranas Gudelis. Per daugelį atvejų mokykla buvo atgaivinta. 1960 m. vėl įsteigta. Mokytojavo: stud. Julius Sakas, V. Masionienė, J. Gineitienė, A. Drukteinienė, stud. J. Melsbakienė, o 1963-1964 m. Aušra Raštikytė, globojant klebonui kun. dr. Titui Narbutui.

1937 m. surengtas Lietuvos operos solistės Marijos Rakauskaitės koncertas, keletą kartų buvo rodomi lietuviški filmai.

Suruošti pagerbimai klebonui kun. Leonui Praspaliui (1936) ir sidabrinis jubilėjus kun. dr. Titui Narbutui (1962).

Nusiųsti atstovai į ALT'o suvažiavimą Pittsburgh, Pa., 1943 m. (V. Damašius), Lietuvių kongresan New Yorke 1948 m. (kun. V. Katarskis ir dr. Vl. Vilimas), ALT'o kongresan 1953 m. (Pr. Gudelis), ALRK Federacijos kongresan Chicago-

je 1963 m. (kun. dr. Titas Narbutas) ir Lietuvių kongresan Washington 1964 m. (kun. dr. Titas Narbutas).

Surengtas tremtiniais lietuviams atvykti iš Vokietijos darbo ir butų garantijų vajas. Daugiausia tuo rūpinosi kun. V. Katarskis.

Sąryšis nupirko tris sklypus žemės Leo ir Rita gatvių kampe dėl svetainės statymo ir pradėjo rinkti pinigus būsimai svetainei. Dabar ta žemė naudojama parapijos reikalams — automobilių pastatymui.

Bažnyčios atnaujinimo reikalams Sąryšis paskyrė 5,000.00, už kuriuos buvo įtaisyti nauji suolai. Taip pat Sąryšis užmokės pusę išlaidų po bažnyčia esančios parapijinės salės atnaujinimo. Kita pusė išlaidų bus mokama iš parapijos išdo. Salės atnaujinimas užplanotas baigti 1964 m. lapkričio mėn.

Pažymėtini Sąryšio iniciatyva rengiami įvairūs parapijos parengimai, kurių pelnas parapijai yra didi parama. Seniau tų parengimų buvo daugiau ir įvairesnių, dabar surengiamas vienas didis bazaras, vadinamas "Garden Party", parapijos pievoje prie bažnyčios. Tie parengimai Daytone pagarsėję lietuviškais valgiais: balandėliais, kūgeliu ir k. Į juos suvažiuoja Daytono ir apylinkių: Springfield, Columbus, Cincinnati ir kt. lietuviai ir daug nelietuvių.

Lietuvių susibūrimas naudingas ir lietuviškai dvasiai palaikyti. Parengimus planuoja ir daugiausia dėl jų darbuojasi parapijos komitetas, padedamas apie 20 kapitonų ir visų parapiečių, net neparapiečių ir nekatalikų. Viso darbuojasi 150-200 žmonių. Tokie parengimai parapijai duoda apie keturis tūkstančius dolerių pelno. Tai padeda parapijai ne tik finansiniai, bet labai daug pagarsinimo srityje, nes aiškiai matoma, kad parapija yra visų lietuvių centras.

Šiandien Sąryšyje atstovaujamos šios organizacijos: parapijos komitetas, šv. Petro, LK Moterų, Lietuvos Vyčių 96 kuopa, Altoriaus - Rožančiaus, Lietuvių klubo ir Liet. Žuvininkų klubo. Sąryšio valdybą sudaro: dvasios vadas kun. dr. Titas Narbutas, pirm. Leonas Ražauskas, vicep. Antanas Preidis, sekret. ir išdin. Pranas Gudelis, maršalka Mykolas P. Petkus, išdo globėjai: Juozas Kavalauskas, Jr. ir Leonas Ražauskas.

Sąryšio buvę pirmininkai — Vincas Damašius, Stasys Green, Juozas K. Ambrose, Stasys Zakaras ir Jonas Kaslas.

OFFICERS OF KNIGHTS OF LITHUANIA — LIETUVOS VYČIŲ KP. VALDYBA.
Mrs. Catherine Prasmantas, Frank Gudelis, Rev. Titas Narbutas, Stanley Kavy,
Mrs. Frances Vangas, Charles Vangas, Mrs. Phyllis Richey and Andrew August.

LIETUVOS VYČIŲ 96 KUOPA

Viena iš stipriausių Amerikos lietuvių organizacijų yra Lietuvos Vyčiai. Jų tikslas — išlaikyti religiją ir tautybę savo narių tarpe, rūpintis lietuviška kultūra, pagelbėti Lietuvai. Ir Daytono Vyčiai yra viena stipriausių lietuvių katalikų organizacijų, kuri parapijos gyvenime atliko ir atlieka labai svarbų vaidmenį.

Lietuvos Vyčių Daytone 96 kuopa įsisteigė 1917 metais, bet po 4 metų veikimo buvo kurį laiką neveikianti. Tos kuopos suorganizuotas orkestras - benas gyvavo ilgesnį laiką.

Kuopą atgaivinti buvo mėginta 1928 metais. Tuo reikalu į Daytoną buvo atvykęs V. Pajaujis - Pavis. Bet jo misija nepasisekė. Tik 1932 m. Prano Gudelio ir Vinco Damašiaus pastangomis kuopa buvo vėl atgaivinta ir veikia iki šiandien. Antrojo Pasaulinio karo metu daugelio vyčių kuopų veikimas buvo susilpnėjęs, kitur net sustojęs, bet Daytono vyčiai kad ir su mažesniu narių skaičiumi išsilaikė. Dabartiniu metu kuopa gerai veikia, turi 72 tikrus ir 20 narių rėmėjų (social).

Kuopos veikimas pasireiškia visose gyvenimo srityse. Šv. Kazimieras yra vyčių globėjas. Nariai keturis kartus metuose organizuotai dalyvauja pamaldose ir priima šv. Komuniją, kartą metuose aplanko savo mirusių narių kapus, uoliai dalyvauja parapijos religiniame veikime. Organizuoja ir talkininkauja rengiant tautinių švenčių minėjimus, atstovauja lietuvius įvairiuose tautybių pasirodymuose, pasirodo su tautiniais šokiais ar muzika bei dainomis, mokina jaunimą lietuvių kalbos, palaiko lietuviškus papročius. Lietuvos reikalų komisija rašo laiškus ir straipsnius laikraščiams, žurnalams, prezidentui, senatoriams, gubernatoriams, kongresmanams ir kitiems gindami Lietuvos laisvės bylą. Kuopa surengia metinį pikniką, vad. Lietuvių Dieną, į kurį suvažiuoja ir apylinkių lietuviai. Sporte paskutiniu metu daugiausia pasižymi kėgliavimu. Daugiausiai 40 narių dalyvauja kėgliavimo lygoje. Su kitomis vyčių kuopomis surengia kėgliavimo turnyrus. Daytone jau yra buvę 3 kėgliavimo turnyrai (paskutinis 1964 m.), į kuriuos buvo suvažiavę vyčiai kėgliautojai iš Chicagos, Ill., Detroit, Mich., Gary, Ind., Cleveland, Ohio, ir Pittsburgh, Pa. Yra ir golfo

OFFICERS OF LADIES SOCIETY. — MOTERŲ DRAUGIJOS VALDYBA.
Mrs. Josephine Rimkus, Rev. Titas Narbutas, Mrs. Anele Petkus and Mrs. Marie Preidis

mėgėjų, taip pat golfo turnyras yra buvęs Daytone. Vyčių krepšinio komanda 1935 ir 1936 m. laimėjo Daytono meisterio vardą. Vadovavo Juozas Goldick.

Daytone yra buvę du Amerikos vyčių seimai. 1937 m. Daytone buvo jubilėjinis (sidabrinis) vyčių seimas, į kurį buvo atvykęs iš Lietuvos vyskupas Mečislovas Reinys, kuris vėliau komunistų buvo nukankintas kalėjime. O 1952 m. įvykusiame vyčių seime dalyvavo lietuvis vyskupas Vincentas Brizgys. Cincinnati arkivyskupas Karl J. Alter atsiuntė seimui gražų pasveikinimą. Daytone taip pat yra buvę keletas vyčių apskričio suvažiavimų.

Daytono vyčių 96 kuopos pirmininkais yra buvę: Pranas Gudelis, Juozas Galdikas, Karolis Galdikas, Vincas Chappell (Čepulionis), Antanas Aleksinas, Jonas Scott, Stasys Sluzas, Ernestas Sakalauskas, Petras Petkus, Mykolas P. Petkus, Karolis Vangas, Teodoras Sluzas, Karolis Petkus, Stasys Vaitkus, Marija Lukienė ir Ona Scott.

Dabartinę vyčių kuopos valdybą sudaro: dvasios vadas kun. dr. Titas Narbutas, pirm. Stasys Kavy, vicep. Karolis Vangas ir Pranė Vangienė, sekret. Kotryna Prašmantienė, finansų sekret. Phyllis Richey, išd. Pranas Gudelis, išdo globėjai Elena Vaitkuvienė ir Veronika Omlorienė, maršalka Andrius August.

Daytono vyčiai paaukojo 500.00 šv. Kazimiero altoriaus įrengimui. Turto turi 9,000.00.

JAUNESNIEJI VYČIAI

Jaunesniųjų vyčių kuopa įsteigta 1938 m. lapkričio mėn. Gali priklausyti lietuvių kilmės vaikai tarp 9—16 metų. Kuopos veikimas buvo sustojęs nuo 1941 iki 1955 m., kai kuopa buvo Marijos Lukienės vadovybėje vėl atgaivinta ir dabar ji gražiai veikia. Kuopa turi 25 narius. Valdybą sudaro: pirm. Dana Černevičiūtė, vicep. Dennis Noreikas, sekr. Laura Mažauskaitė, išd. Jerry Scott.

Kuopos globėjai yra: dvasios vadas kun. dr. Titas Narbutas, globėjos: Elaine Lukaitė, Judyta Petrokaitė ir Rita Ambrozaitė.

OFFICERS OF ALTAR SOCIETY. — ALTORIAUS DRAUGUJOS VALDYBA.

I. Mrs. Elzbieta Sinkevičienė, Rev. Titas Narbutas, Rev. Leon J. Praspalius, Mrs. Anele Petkus.

II. Mrs. Mary Lucas and Mrs. Ada Sinkwitz.

ALRK MOTERŲ DRAUGIJA

1914 m. kun. Juozas Gricius suorganizavo Lietuvių katalikų moterų draugiją. Pirmas susirinkimas buvo šv. Juozapo parapijos salėje. Pirmoji valdyba buvo: pirm. Elena Bartkienė, išd. Elzbieta Gricienė, sekret. Marija Ambrozienė, fin. sekret. Kotryna Ambrozienė. Draugija yra pašalpinė, susirgusioms narėms mokama 2.50 savaitei ir pomirtinė pašalpa yra 50.00. Dabartinę valdybą sudaro: pirm. Marija Preidienė, išd. Ona Gitzinger, sekret. Anelė Petkuvienė, fin. sekret. Juzė Rimkienė. Narių dabar yra 35.

ALTORIAUS - ROŽANČIAUS DRAUGIJA

Jau ankstyvais parapijos gyvavimo metais buvo įsteigta Altoriaus draugija ir Gyvojo Rožančiaus du rateliai. Vėliau Gyvojo Rožančiaus rateliai išnyko, o pasiliko tik Altoriaus draugija, kuri rūpinasi altorių puošimu. Pinigai surenkami iš narių, kurių dabar yra 98. Kiekvienais metais draugija surengia arba pietus, arba įvairių pyragų ir sausainių išpardavimą. Žmonės Altoriaus draugijos parengimus noriai remia, nes žino, kad pinigai panaudojami altorių puošimui.

Altoriaus draugijos valdybą dabar sudaro: pirm. Marija Lukienė, išd. Anelė Petkuvienė, fin. sekr. Ada Sinkevičienė.

Altorių tvarko ir puošia Elzbieta Sinkevičienė, Anelė Petkuvienė ir Ona Ražauskienė. Bažnytinių drabužių skalbimu pasirūpina Ona Ambrazaitienė.

Buvusios pirmininkės: Elena Bartkuvienė, Amelia Aleksinienė, Anelė Petkuvienė, Agnietė Monienė, Petronėlė Valiušienė. O Izabelė Latovienė buvo išdininkė per 27 metus.

ŠV. VARDŲ DRAUGIJA

Per keletą kartų buvo mėginta suorganizuoti šv. Vardų draugiją, 1952 m. buvo surašyta 31 narys, bet gyvesnio veikimo draugija neparodė, gal dėlto, kad dauguma vyrų dalyvauja vyčių ir šv. Petro draugijos veikloje. Šv. Vardų draugijos reikalus dabar atstovauja Antanas Preidis.

ALRK SUSIVIENIJIMO 196 KUOPA

Kuopa buvo suorganizuota 1917 m. lapkričio 18 d. kun. M. Cibulskio ir Antano Vaitkaus pastangomis. Tai apdraudos organizacija. Savo veikla yra pagelbėjusi ir teberiamia Lietuvos ir lietuvių reikalus. Yra turėjusi daug įvairių lietuviškų parengimų, iš kurių pelno dalį skirdavo šv. Kryžiaus parapijai. Per ilgą laiką kuopai daugiausiai pasidarbavo Antanas Vaitkus. Dabartinis pirmininkas yra Petras Raškevičius, vicep. Anelė Petkuvienė, prot. sekret. Elzbieta Sinkevičienė, jos padėjėja Ona Savickienė, finansų sekret. Jonas Kvietys, jo padėjėjas Jeronimas Čibiras, išdo globėjai Povilas Latovas ir Ona Ražauskienė. Kuopa turi 27 narius.

LIETUVIŲ ŽUVININKŲ KLUBAS

1937 metais buvo įsteigtas Lietuvių Žuvininkų klubas, kurio nariai ne tik mėgsta žuvas, bet stengiasi ugdyti gerą valią ir rodyti meilę artimui. Pirmąjį susirinkimą sušaukė Jurgis Žilinskas ir Viktoras August. Kaip ne pelno jieškanti organizacija klubas užregistruotas Ohio valstybėje 1940 m. Dabar klubas turi 17 narių. Prie Grand Lake, Celina, Ohio, turi pasistatęs vasarnamį, kur nuvažiuoja ne tik nariai, bet ir draugai. Klubas remia parapiją, surengia Mišių patarnautojams išvažiavimą prie ežero. Dabartinis klubo pirmininkas yra Juozas Kavalauskas, sekret. Karolis Keivel, išd. Pranas Ambrose, vicep. Aleksas Pietrzak, marš. Stasys Služas, sargas — Antanas Kavalauskas, užuojautai — Jonas Scott ir Teodoras Služas ir Sąryšiui atstovas Jurgis Mikalauskas.

LIETUVIŲ KLUBAS

1921 metais įsisteigė Lietuvių Socialus klubas, kuris buvo įregistruotas Ohio valstybėje tų metų spalio 18 d. Vėliau per ilgesnį laiką buvo vartojamas Amerikos Lietuvių Demokratų klubo vardas ir klubas veikė politinėje srityje. Dabar vėl vadinasi pirminiu vardu.

1948 m. klubas nuomavo patalpas iš Antano Fretiko, 930 Valley gatvėje. 1952 m. įsigijo savas patalpas 922 Valley g., į kurias persikėlė 1956 m. Klubas savo kasoje turi 30,000.00.

Lietuvių klubas remia šv. Kryžiaus parapiją, turi savo atstovą Daytono R. K. draugijų Sąryšyje, paaukojo 500.00 šv. Kryžiaus bažnyčios Kryžiaus stočių atnaujinimui.

1964 m. klubo valdybą sudaro: pirm. Walter Lastoskie, vicep. Teodoras Služas, prot. sekr. Lionginas Prašmantas, sekr. Pranas Gudelis, išdin. Stasys Služas, turto globėjai: Juozas J. August, Juozas Mikalas ir Alfredas August.

BUVUSIOS DRAUGIJOS

Lietuvių darbininkų sąjunga, 69 kuopa, įkurta 1918 m., veikusi 10 metų, vėliau 1940 m. atgaivinta ir vėl nustojo veikusi.

Šv. Mykolo pašalpinė draugija, veikusi nuo 1915 m., 1925 m. vasario 25 d. įsijungusi į šv. Petro draugiją.

Merginų sodalicija veikusi apie 1925 metus.

Vaikų draugija, apie kurios veikimą neturima žinių.

Teatrališkas ratelis, pradėtas 1915 metais ir veikęs iki 1935 m. Tas ratelis suruošdavo vaidinimus ir kitokius parengimus parapijos svetainėje. Daugiausia yra pasidarbavę: Pranas P. Ambrose, Juozas K. Ambrose, Pranas Butkus, Juozas Douglas, Pranas Gudelis, Mykolas Petkus, Sr., Juozas Petrokas, Simonas Ražauskas, Simonas Reipa, Veronika Sinkevičiūtė, Bernadeta Služinaitė, Elena Žilinkaitė, Pranas Zubrikas ir kt.

* * *

Visos veikiančios ir buvusios draugijos yra atlikusios labai didį vaidmenį parapijos gyvenime, daug ją parėmusios ir dabartiniu metu labai svarbios parapijos gyvybės palaikyme.

Parapijos istorija rašyta Jono Jaškausko,
kun. Tito Narbuto ir
Prano Gudelio

THE FIRST LITHUANIANS IN DAYTON

The City of Dayton is located in the Miami valley in southwestern Ohio. The first pioneers arrived in 1796 and settled at the junction of the Great Miami and the Mad rivers. The town charter was granted in 1805. By the year 1841 Dayton had a population of 6,000. Dayton now has 300,000 inhabitants and is famous as the birthplace of aviation. The first successful heavier-than-air flights were conducted by the Wright brothers, Wilbur and Orville, of Dayton. Aeronautical research and development at Wright-Patterson Air Force Base also contributes to Dayton's fame.

Possibly the most widely known Dayton product is cash registers — made by the National Cash Register Company and used throughout the world. Several large divisions of the General Motors Corporation are also located in the city — Frigidaire, Inland Manufacturing, Delco Products and Delco Moraine.

The University of Dayton, conducted by the Society of Mary, has 7331 students and for a long time was the only institution of higher learning in the city. The Dayton campus of Ohio State University and Miami University is being placed in operation this year.

The 1913 Dayton flood resulted in the loss of 400 lives and property damage in the amount of one hundred million dollars. The city is now protected by the five dams of the Miami Conservancy District.

The North Dayton Citizen, a neighborhood newspaper, stated in its issue of September 17, 1925 that the first Lithuanians arrived in Dayton in the year 1886. They were John Baczenas and Andrew Zitkus. In 1889 came the brothers Joseph and Anthony Slapikas, Vincent Ambrose, Anthony Rinkwitz and Joseph Szlakis. In 1890 John Baczenas opened a restaurant and rooming house. Later more Lithuanians came to Dayton from Lithuania and also from Cincinnati, Ohio, where Lithuanians had settled even earlier (1869) than they had in

Lithuanian school in 1961 — "Graduation".
 Lituanistinės mokyklos diplomų išdavimas 1961 m.

Dayton. In 1894 Rev. John Sutkaitis, founder of the Lithuanian parish at Cleveland, came to Dayton to hear confessions at Easter time. He found 24 Lithuanian families and about 50 single men, altogether about 125 persons. The Lithuanian people worked in various factories at wages of about 15 cents per hour. Two Lithuanians had taverns. Three Lithuanians were considered fairly prosperous — their property was worth about \$7,000.

Our
newly
remodeled
church

Mūsų
atnaujinta
bažnyčia

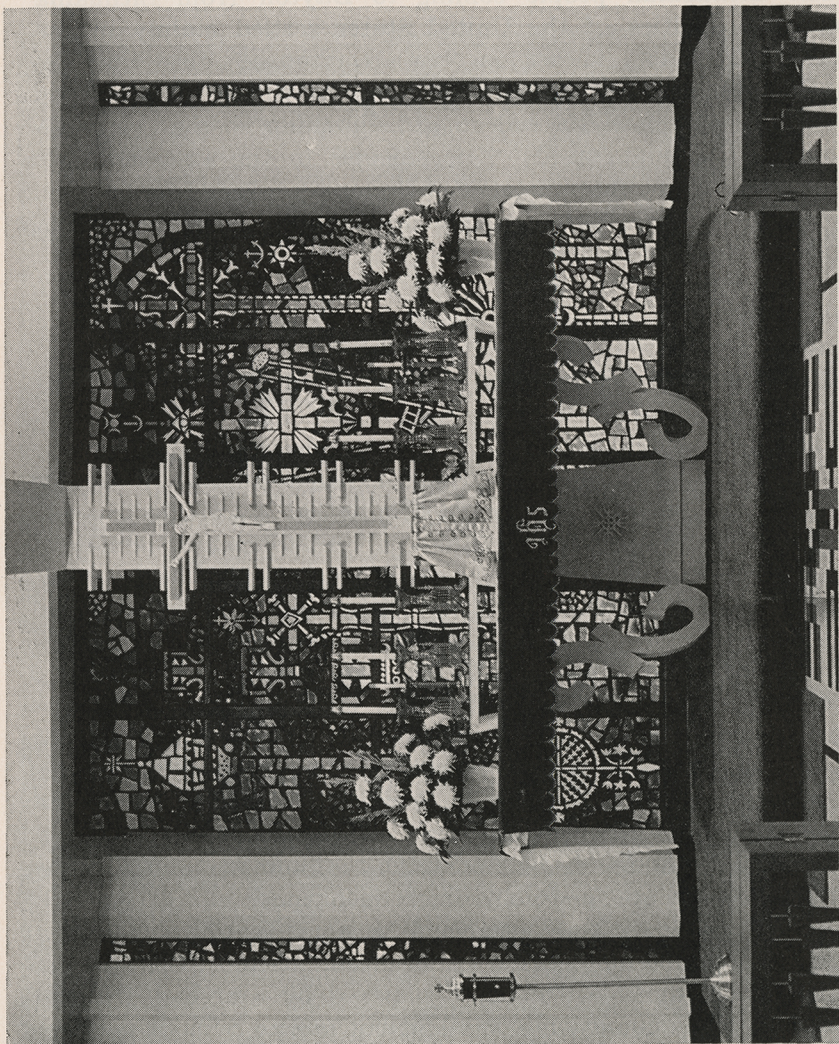

HISTORY OF HOLY CROSS LITHUANIAN PARISH, DAYTON, OHIO

The Lithuanian people coming to Dayton from Lithuania and various cities of the United States settled mainly in the section of the city known as North Dayton. At first they attended Our Lady of the Rosary Church whose pastor, Rev. John B. Frohmiller, learned some Lithuanian so that he could attend to the main needs of the people in the area, and he made some announcements in Lithuanian. The Lithuanians, however, coming mostly from small villages, had been much attached to their parishes, and wanted their own church where they could fully use their native language. The question of establishing a Lithuanian parish came more and more under discussion.

In 1902 the Lithuanians in Dayton numbered more than 300 persons. St. Peter's Fraternal Society was organized December 7, 1902 and began to actively concern itself with the establishment of a Lithuanian parish. At a meeting held May 23, 1909 the decision was made to proceed with this project. That same year the society bought an 8 lot tract of land (1.1 acre) at the south west corner of Leo and Lukaswitz (now Rita) Streets. It is said that the price paid was \$1,500. Special delegations were sent to Archbishop Henry Moeller of Cincinnati asking permission to organize a parish. This permission was granted in 1911. This brought much rejoicing to Dayton's Lithuanians and a drive for donations was begun. Many Lithuanians began making regular monthly payments which were picked up by door-to-door collectors elected for that purpose. Picnics and socials were also held for the building fund. The Lithuanians of Springfield, Columbus and Cincinnati also contributed generously for this purpose.

On July 5, 1912 an agreement was made with contractor Harry G. Helmig to pour the church foundation at a cost of \$915. in accordance with plans prepared by architect William L. Jaeckle. The foundation was laid but due to various reasons further construction work was stopped. The Catholic Telegraph on September 26, 1912 wrote that construction stopped due to a dispute over the location of the church.

Didysis altorius. Už altoriaus stilizuotų lietuviškų kryžių panorama.
The Main Altar: Reredos — panorama of Lithuanian style crosses.

Work was resumed in January 1913. Architect W. L. Jaeckle prepared plans for the combined church and school and they were accepted for the future parish by A. Giedraitis, A. Gricius, K. Wareika and P. Savickas. On January 13, 1913 an agreement was reached with Harry G. Helmig to complete the foundation work at a cost of \$750. The Catholic Telegraph on January 30, 1913 wrote that the city authorities had issued a permit to the Lithuanians to build a church on Leo Street in the northern section of Dayton. On October 9th of the same year that newspaper wrote as follows: "The Lithuanians of Dayton are trying to establish a parish and have a tract of land at the corner of Leo and Lukaswitz Streets. Archbishop Moeller is trying to get a priest of their nationality either in the United States or possibly from Europe or South America, but thus far he has been unsuccessful. These thrifty people have already laid the foundations for their church, but wisely they have decided not to incur any debt until they have a pastor and the parish is formally established."

It took much effort to get the first Lithuanian priest. On March 8, 1914 a request was made to the dean, Monsignor William D. Hickey, pastor of St. Joseph's Parish, that he intercede with the archbishop in the matter of securing a Lithuanian priest. St. Peter's Society, at its meeting held March 15th, selected Joseph Szlakis, Paul Dambrauskas and Alexander Gricius as delegates to call on the archbishop in this matter. Finally, on May 1, 1914, Archbishop Henry Moeller appointed Rev. Joseph Gricius as the first pastor of Holy Cross Parish. This is considered the official date of the establishment of Holy Cross Parish. The name of Holy Cross was chosen, according to Joseph J. August, because Lithuania is known as the land of the crosses and the Lithuanian people often reminisce about the wayside crosses of their native land.

Under the direction of Father Joseph Gricius the construction of the church-school building progressed rapidly. The parishioners themselves helped greatly in the construction work, putting in much time at this task after coming home from their places of employment. We still have a number of parishioners who took part in this work of building the church.

Early in the year 1914 the following committee worked on organizing the parish: Stanley Zukas, Joseph Slapikas, Mat-

thew Valusis, Andrew Zitkus, Anthony Slapikas, Anthony Kudirka, Paul Dambrauskas and Peter Bartkus. On March 22, 1914 the following committee was elected: Matthew Valusis, Anthony Kudirka, Andrew Keydoszius, Alexander Gricius, Paul Dambrauskas, Peter Bartkus, Stanley Zukas, Anthony Ardzijauskas, Joseph Meleskevicius, Joseph Valeckas and Joseph Augustauskas, and on September 10, 1914 the first parish trustees were elected: Klemens Wareika, Anupras Giedraitis, Stanley Dambrauskas, Joseph Tulauskas, Joseph Nauzdius and Stanley Rugienis.

According to the Catholic Telegraph of September 10, 1914, the church - school structure was scheduled for completion in December at a cost of \$17,048. The building was being so constructed that an additional story could be added later if necessary.

After much effort, work and sacrifice the building was completed early in 1915. The church was placed on the lower lever. The upper floor, originally intended for a school, was used for a hall and meeting rooms.

The new church was blessed on March 21, 1915 by the Dayton dean, Msgr. W. J. Hickey, pastor of St. Joseph's, and regular services held there beginning March 28th. On June 20th the church bell was blessed. The bell was the gift of John and Julia Dubauskas of Cincinnati, Ohio, and is named "Sanctus Joannes Baptista" (St. John the Baptist).

The new Lithuanian parish had considerable debt. Alexander Gricius and Anthony Ardzijauskas were selected to solicit contributions in other Lithuanian colonies. Parishioners paid \$2.00 per month as pew rent. Anthony Ardzijauskas was employed as caretaker and sacristan at a salary of \$9.00 per week.

Father Joseph Gricius was pastor until October 28, 1917 and his successor was Rev. Michael Cybulskis - Cybelis. During Father Cybulskis' pastorate the financial condition of the parish was critical. Since there seemed little prospect of paying off the parish debt, there was talk of selling the property and erecting another church at Leo and Troy Streets. The parishioners, fearing that the church would be sold, began to salvage what they could. The church bell was removed secretly to the country and statues taken to private homes. One

Our Lady of the Gates of Dawn (Vilnius) altar.
Aušros Vartų Marijos altorius.

veteran parishioner relates that he met a policeman while he was carrying the statue of St. Anthony to his home. He set the statue down and placed his hat on it while he lit a cigarette. The policeman did not seem to notice anything suspicious and he took the statue home. The bell and statues were returned when it became clear that the church would not be sold.

Rev. Vincent Slavynas was appointed pastor on August 12, 1922. During Father Slavynas' tenure considerable changes were made in the church structure. The church was moved to the upper story. The altars and pews were obtained from a church in Cincinnati. Rectory quarters were established in the rear of the building. A hall and meeting rooms were provided in the basement level formerly occupied by the church. The cost of reconstruction was \$50,000. Archbishop Henry Moeller blessed the rebuilt church on June 10th, 1923. A procession was held beginning at Main St. and Monument Ave. Rev. Bernard Leising, pastor of Holy Trinity Church, was celebrant at the Solemn High Mass assisted by Chicago priests Ignatius Albavicius and Michael Kruszas, and local priest Michael Kuntz. The sermon was given by the vicar general, Msgr. Daniel Buckley of Springfield. Solemn vespers were held in the afternoon. A Lithuanian sermon was given by Rev. Alexander Skripkus of Chicago.

The parish later fell upon difficult times. The debt was large, and not enough parishioners to pay it off. There was even an appeal to the archbishop that Holy Cross be converted into a territorial parish, so that it would have more likelihood to survive. Due to these and other difficulties, Father Slavynas left on July 26, 1928. A non-Lithuanian priest, Rev. Frederick Bien, was temporary placed in charge as administrator. On May 25, 1929, Rev. Simon Bystrais was appointed pastor, and remained in that post until August 12, 1935 when he went to Lithuania. Again a non-Lithuanian, Rev. S.M. Stephenson, was in charge until the end of the year.

On December 31, 1935, Archbishop John T. McNicholas appointed Rev. Leon J. Praspalius as pastor. During Father Praspalius' pastorate the parish finally emerged from its financial difficulties. The parish debt, which stood at \$17,000 in 1935, was paid off by the end of 1941.

The parish celebrated its Silver Jubilee on October 25-26-27, 1940. Dayton Mayor Charles J. Brennan was the guest speaker at a program the first day, and a banquet was held in the parish hall on the second day. On Sunday, October 27th, a Solemn High Mass was held for living and deceased parishioners.

The parish now being free from debt, a school building fund was established and preliminary plans drawn up for school.

The following parishioners served as committee members for the school building fund: Frank M. Ambrose, Mary Ann Ambrose, Anthony Fretic, Mrs. Ona Goldick, Charles Goldick, Jr., John Gevat, Mrs. Martha Gevat, Stanley Grincevicius, Joseph Kavalauskas, Jr., Mrs. Pauline Kubilius, Mrs. Isabelle Latos, Stanley Lucas, Mrs. Mary Lucas, Alfons Monas, Joseph Noreikas, Mrs. Anele Petkus, Michael J. Petkus, Mrs. Ona Petkus, Peter Petkus, Jr., Michael P. Petkus, Mrs. Monica Petrokas, Mrs. Pauline Pietrzak, Leo Razauskas, John Razauskas, Joseph Reslewic, Joseph Rimkus, Mrs. Anna Rugienis, Mrs. Anna Savickas, John Scott, Mrs. Elizabeth Sinkevicius, Mrs. Ada Sinkwitz, Anthony Vaitkus, Mrs. Petronella Valiusis, Mrs. Frances Zelinskas, George A. Zelinskas, Petronella Zelinskas and Frank Zubrick.

This project was terminated at the direction of the diocesan authorities, who considered a school to be too great a burden for our small parish. The money in the school building fund was transferred to the church remodeling fund.

A Hammond electric organ was acquired in April 1946. That same year St. Stephen's Church burnt down, and that parish held services at Holy Cross until their new church was completed.

Rev. Vaclovas Katarskis, coming from Europe, was appointed assistant pastor on March 5, 1948. When the pastor, Father Praspalius, was seriously injured on December 26, 1956 and did not regain his full capabilities, Father Katarskis was appointed administrator of the parish. Due to his efforts a new rectory was constructed. Work began in August 1958 and was completed the following spring. Total cost, including furnishings, was \$29,200. The contractor was Joseph C. August, a member of the parish. Father Katarskis remained as administ-

rator until September 10, 1960. Upon his resignation, Rev. Dr. Titas Narbutas was appointed administrator. On December 5, 1960 Father Katarskis moved to his new assignment at St. Albert the Great Parish, Kettering, Ohio.

The new administrator, Father Narbutas, began planning the church renewing project. He informed the bishop about the present state of the Church in Lithuania, where the Communists have closed many places of worship and the faithful are being bitterly persecuted, and that both the older and newer immigrants and many of the American born generation wished to see Lithuanian motifs incorporated into the church. For this reason approval was given to engage the Lithuanian architect John Mulokas of Chicago. The architect recommended that a new church be constructed and the present building used for other parish activities. However, the final decision of the archdiocesan authorities was that the existing church building be remodeled.

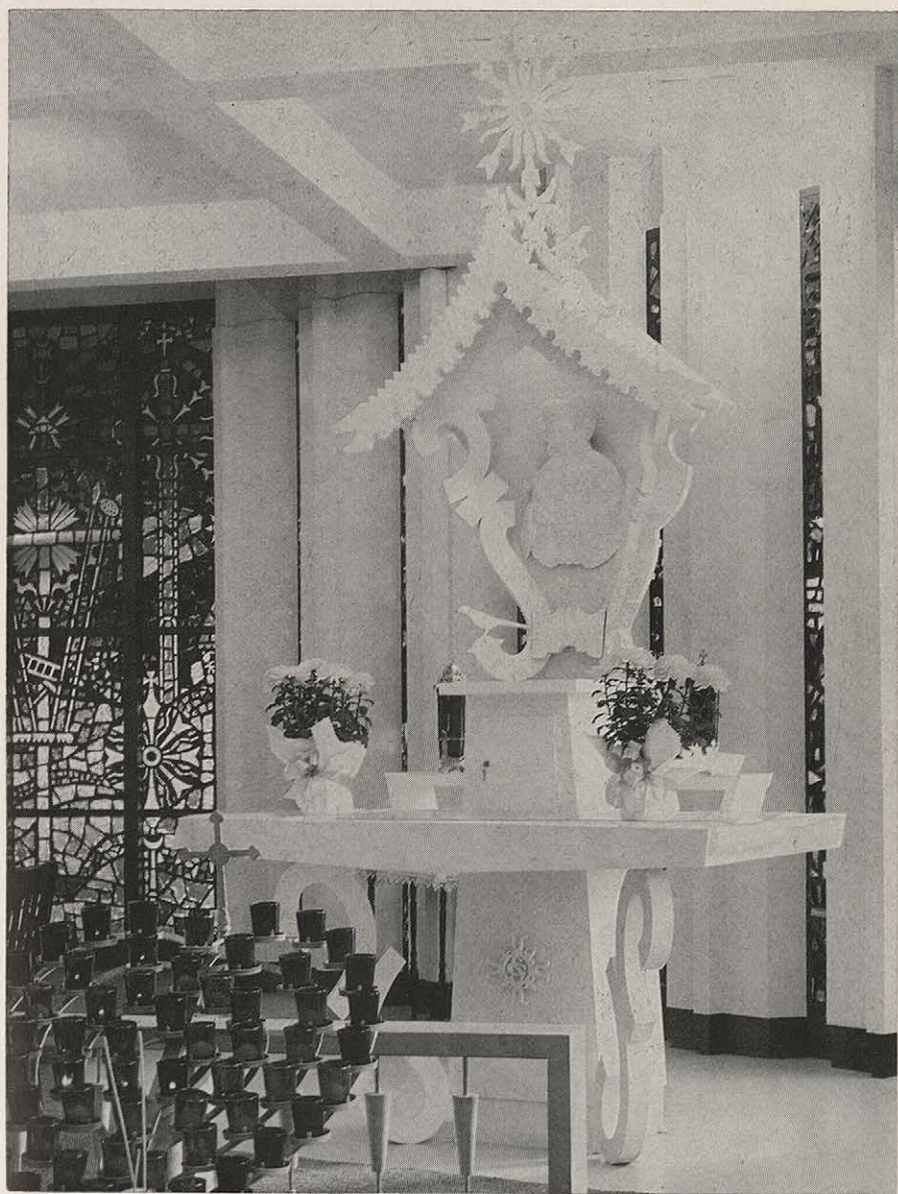
The remodeling project was awarded to Chicago contractor Valerian Sodeika, who started work on December 11th, 1963. The contractor, aided by Chicagoan Bronius Maciukevicius, did the carpenter and cabinet work. Painting was done by Chicagoan Vitas Jucas. The remaining work was done by local subcontractors.

Two columns were erected in front of the church. Lithuanian designs were imbedded in the brick work of the front walls and the roof was extended. Glass doors with Lithuanian emblems were installed. A new bell tower was erected, also incorporating conspicuous Lithuanian motifs. The steeple cross was fabricated in Chicago. Height of the steeple is 29 feet 7 inches.

On the east side of the building a new entrance to the lower level was constructed. The space above this addition was utilized for the new confessional. Lithuanian motifs were also built into the brick work of this new construction.

The concrete basement exterior walls were painted to match the brick work. The sidewalk on the east side of the church was raised to eliminate flooding of the basement.

Inside the church, the sanctuary was redesigned, with some walls being removed, and partitions with faceted slab glass panels being erected on both sides of the altar. The floor is

St. Casimir's altar — Šv. Kazimiero altorius

covered with vinyl tiles. The design in the center aisle was made by Mrs. Brone Jamaikis of Chicago.

In the rear of the church, on the gospel side, a baptistry and baby crying room was installed in the space formerly occupied by the confessional. The two large fans from the rear windows were moved above the ceiling. Air conditioning units were installed above the new confessional and the side door. A new public address system was installed.

Two sacristies and the office were relocated. The priests sacristy has renovated cabinets and a new sacrarium and lavatory.

The faceted slab glass windows and picture behind the altar were made by the Adolf Valeska Studios of Chicago. The thick stained glass was imported from France. The picture behind the altar portrays a panorama of crosses. The windows show Lithuanian style shrines, among which are the following symbols: The Holy Trinity, Our Blessed Mother, Passion of the Redemption and the Seven Sacraments. The window frames were also fabricated in Chicago.

The oak pews, also the chairs and kneelers of the sanctuary were ordered through The Miller Company, Piqua, Ohio and made by the Southern Desk Company, Hickory, North Carolina.

The altars and the communion railing were designed by John Mulokas and made according to his plans by various artisans. The cross above the main altar was made by Buracas. The bas-reliefs of Our Lady of the Gates of Dawn and of Saint Casimir were made by Peter Vebra of Chicago. The altars themselves were built of Finnish veneer by Javarauskas of Chicago. The tabernacle and the sepulchre with the martyrs' relics from the former main altar were transferred to Our Lady's altar, and the sepulchre from the old altar of Our Lady was transferred to the present main altar.

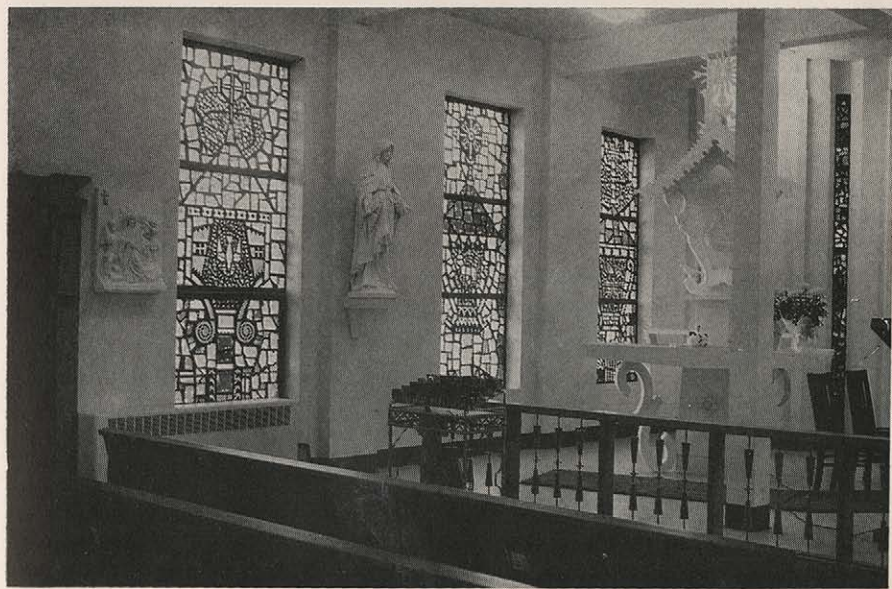
The electronic carillon bells were installed by Schulmerich Carillons, Inc., Sellersville, Pennsylvania.

The confessional was fabricated in Milwaukee, Wisconsin. The decorative wood work at the confessional and at the door on the opposite side was made by parishioner John Kvietys and the contractor Valerian Sodeika according to the architect's design.

Symbols in the windows: Our Lord's Passion And Crucifixion: Nails, Veronica's veil & Crown of thorns. Our Blessed Mother — lily.

Simboliai languose: Kristaus kančia: vinys, Veronikos skara, erškėčių vainikas. Marijos simbolis — lelija.

Symbols in the windows: God the Holy Spirit, God the Son, God the Father
Simboliai languose: Dievas Šventoji Dvasia, Dievas Sūnus, Dievas Tēvas.

The Stations of the Cross and the statues were modified and reworked by Stanley Pamos.

The lighting fixtures were ordered from the Globe Company, Hazleton, Pennsylvania through parishioner Stanley Vaitkus. The glass for the lighting fixtures was made in Germany.

The remodeled Holy Cross Church with its original, Lithuanian motif style is pleasing and attractive to parishioners and visitors alike. This is the only church of this style, with this type of original stained glass designs, in the entire United States. The parishioners of Holy Cross have been generous with their gifts for the remodeling project.

The parish committeemen are: Joseph R. Petkus, Charles Petkus, Stanley Sluzas and John Kviety. Former committeemen now serving as advisors are: Leo Razauskas, Frank Gudelis, Joseph Kavalauskas, Jr., Anthony Preidis, Michael P. Petkus and George Mikalauskas. An advisory sub-committee for the church remodeling project consists of: Joseph R. Petkus, Leo Razauskas, Joseph Kavalauskas, Jr. and John Kviety.

Collector-Ushers serving at the present time are: Leo Razauskas, Frank Gudelis, Joseph Petkus, John Kviety, Stanley Kavy, Michael P. Petkus and Wilfred Gitzinger.

The parish golden jubilee committee is composed of the following: Honorary Chairman — Rev. Titas Narbutas, General Chairman — Leo Razauskas, Associate Chairmen — Mary Lucas and Joseph Kavalauskas, Jr., Secretary — Mrs. Irene Veigel, Treasurer — Frank Gudelis, Members — Joseph R. Petkus, Mrs. Ada Sinkwitz, Mrs. Elinor Sluzas, Jeronimas Cibiras, John Veigel, Lionginas Prasmantas, Anthony Preidis, George Mikalauskas, Vincent Zukaitis, Mrs. Frances Petkus, Mrs. Anele Petkus and Karl Keivel. Elinor Sluzas is in charge of the variety program, Joseph R. Petkus is banquet chairman, Ada Sinkwitz is in charge of the church dedication program and open house, Jeronimas Cibiras and John Veigel are receptionists and ushers. Lionginas Prasmantas is in charge of souvenir sales and photo exhibit and Anthony Preidis in charge of refreshments.

For the close of the jubilee year, the parish golden jubilee committee undertook the project of erecting a Lithuanian style cross on the parish grounds. This decision was concur-

Knights of Lithuania Brass Band, existed throughout the 1920 s.
Lietuvos Vyčių dūdų orkestras, grojęs tarp 1920 ir 1930 m.

red in and approved by the parish committee and the Federation of Lithuanian R. C. Societies. The cross will be erected in memory of all living and deceased parishioners and will be a permanent memorial of the jubilee year. While the Communists are brutally persecuting religion, closing churches and destroying crosses in Lithuania, the cross we erect will be a sign of our faith and loyalty to church and country and our firm belief that through the cross will come victory to our suffering brethren in Lithuania and oppressed people everywhere. The sub-committee for the Lithuanian cross project consists of: George Mikalauskas, chairman, Joseph Bulota, John Kvietys and C. Mike Wilemaitis.

IMPORTANT FACTS AND FIGURES FROM THE HISTORY OF HOLY CROSS PARISH

Priests of Holy Cross Parish

Joseph Gricius	May 1, 1914 — October 28, 1917
Michael Cybulskis-Cybelis	Oct. 28, 1917 — August 12, 1922
Vincent Slavynas	August 28, 1922 — July 26, 1928
Frederick Bien	July 26, 1928 — May 25, 1929
Simon Bystrais	May 25, 1929 — Aug. 12, 1935
S. M. Stephenson	Aug. 19, 1935 — Dec. 31, 1935
Leon J. Praspalius	December 31, 1935 —
Vaclovas Katarskis	March 5, 1948 — Dec. 5, 1960
Titas Narbutas, STD	September 10, 1960 —

Number of Parishioners

1915 — 400
1920 — 450
1930 — 353
1940 — 352
1950 — 379
1955 — 381
1964 — 370 (83 families and 45 single persons)

Parish Income and Expense

1915 to 1930 — No figures available

	Income	Expense
1930	7,197.00	7,171.00
1940	6,022.00	5,400.00
1950	8,147.00	7,519.00
1955	15,513.00	12,023.00
1960	20,398.32	12,932.75
1963	22,107.67	15,703.58

Sacraments and Vocations

The first child baptized was John Zigmund Giedraitis, on May 10, 1914. 563 baptisms were recorded until June 15, 1964.

The first wedding — May 15, 1914 — Anthony Seskevics and Maria Kausas. 186 weddings were registered until June 15, 1964.

The first funeral — May 8, 1914 — Frank Ragavicius who died in St. Elizabeth Hospital at the age of 50. 297 deaths were registered until June 15, 1964.

The sacrament of Confirmation was given at Holy Cross Church to 241 persons. The first Confirmations were registered in 1920 and the most recent in 1959. First Communions recorded number 134. It is to be noted that many of the children from our parish attend neighboring parochial schools, and receive First Communion and Confirmation in those churches.,

Catechetical instruction classes for children and students who attend non-Catholic schools are conducted on Sundays after the 8:00 o'clock Mass by two Sisters of Notre Dame (from Julianne High School) and lay catechists Miss Petronella Zelinskas and Mrs. Mary Ann Blum.

Three girls from Holy Cross Parish have entered convents. Theresa Yuknawicz, Sisters of St. Casimir, Chicago, Ill., Mary Zilinkas, Sisters of Charity, Cincinnati, Ohio, and Mary Razauskas, Sisters of the Poor of St. Francis, New York, N. Y.

John Petkus began the Archdiocesan Gregorian course this year in preparation for the priesthood.

An Archdiocesan Seminary Burse was started August 1, 1961 in the name of Holy Cross Parish. This perpetual burse will provide for the training of a candidate for the priesthood from our parish, or for some other seminarian if there is none from Holy Cross. The burse was initiated by Joseph R. Petkus and Frank Gudelis. Contributions to date are 1,865.00. Total amount required is 25,000.00. A Holy Cross Parish Seminary Burse Club is now being organized to plan and work for the completion of this burse.

Services

From the establishment of the parish services were conducted only in Lithuanian until 1923, when the use of the English language was introduced. At the present time the English language is used at the 8:00 o'clock and 12:00 o'clock

PARISH CHOIR. — PARAPLIOS CHORAS.

I. Julius Raštikis, org., Rev. Titas Narbutas, Mrs. Elinor Sluzas, director. II. Judy Petrokas, Mrs. Mary Lucas, Laurretta Omlor and Aušra Raštikis. III. John Noreikas, Elaine Lucas, Rita Ambrose and Frank Ambrose.

Masses on Sunday, the Lithuanian language at the 10:00 o'clock Mass. The gospel is read in both languages.

Sermons are given in both languages during 40 Hours Devotions and Missions. May devotions and Stations of the Cross during Lent are in Lithuanian. The rosary at October devotions is said in both languages, alternating the decades.

Organists of the Parish

Kelly — period of service unknown

Marie Koehler — period of service unknown

Louis Kubkowski — served until February 1947

Mrs. Kelble — served 1947

Joanne Monaghan — served until June 1949

Julius Rastikis — serving from June 1949 until present time.

The list of organists is incomplete.

Choirs Directors

Frank M. Ambrose was the dedicated director of the parish choir from 1919 until June 1957. Since his death the choir director has been his daughter, Mrs. Elinor Sluzas.

Missions and Forty Hours Devotions

The following missions are known to have been conducted in the parish:

	conducted by
1928 September 30 to October 7	Rev L. Brigmanas
1930 April 28 to May 4	Rev. A. Vaitkevicius, MIC
1931 April 27 to May 3	Rev. A. Petrauskas, MIC
1932 Sept. 12 to Sept. 18	Rev. John Bruzikas, SJ
1933 August 26 to September 3	Rev. John Bruzikas, SJ
1934 August 27 to September 2	Rev. John Bruzikas, SJ
1949 April 3 to 10	Rev John Savukynas, MIC
1955 March 27 to April 3	Rev. Bruno Markaitis, SJ
1963 March 7 to 12	Rev. Stanislaus Raila

The following priests have given sermons during Forty Hours Devotions: Michael Urbonavicius, MIC (1945 and 1946), Casimir Peckys, SJ (1957 and 1958), Vincent Endriunas, SDB (1959), Vaclovas Gutauskas, SJ (1960), George Navys, MIC (1961), Casimir Vengras, MIC (1962).

IMPORTANT DATES IN THE PARISH HISTORY

- December 7, 1902 St. Peter's Fraternal Society organized.
- May 23, 1909 Decision made to organize Holy Cross Parish and build a church. Land was purchased that year.
- 1912 Began construction of church.
- May 1, 1914 Holy Cross Parish officially established. Rev. Joseph Gricius appointed first pastor.
- 1914 Ladies Society organized.
- March 21, 1915 Church blessed by Monsignor William D. Hickey.
- October 28, 1917 Rev. Michael Cybulskis-Cybelis appointed pastor.
- November 18, 1917 Lithuanian Roman Catholic Alliance of America Lodge 191 organized.
- August 28, 1922 Rev. Vincent Slavynas appointed pastor.
- June 10, 1923 Reconstructed church blessed by Archbishop Henry Moeller.
- July 26, 1928 Rev. Frederick Bien appointed administrator.
- Decembar 11, 1928 Federation of Lithuanian-American R. C. Societies organized.
- May 25, 1929 Rev. Simon Bystrais appointed pastor.
- September 27, 1930 500th anniversary of the death of Vytautas the Great observed. Trees planted around the parish grounds.
- February 1, 1932 Knights of Lithuania Council 96 reorganized.
- Agust 19, 1935 Rev. Stephen Dobo-Stephenson appointed administrator.
- December 31, 1935 Rev. Leon J. Praspalius appointed pastor.
- August 3-4-5, 1938 Knights of Lithuania 25th National Convention held in Dayton. Bishop Mecislovas Reiny from Lithuania attended.

The symbols in the windows: Baptism, Confirmation, Holy Eucharist.
 Simboliai languose: Krikštas, Sutvirtinimas, švč. Sakramentas.

Symbols in the windows: Penance, Anointing the sick, Holy Orders, Matrimony.
 Simboliai languose: Atgaila, Ligonio patepimas, Kunigystė, Moterystė.

- August 1939 Ladies Society observed its Silver Jubilee.
- October 25-27, 1940 Parish observed its Silver Jubilee.
- 1941 Finished paying off parish debt.
- April 4, 1946 Hammond electric organ purchased.
St. Stephen's Parish held services at Holy Cross until their new church was completed.
- March 5, 1948 Rev. Vaclovas Katarskis appointed assistant pastor.
- 1950 Garage built.
- March 4, 1951 Knights of Lithuania sponsored concert by Mrs. Prudencija Bickus on St. Casimir's Day.
- Sept. 12-14, 1952 Knights of Lithuania 39th Annual Convention held in Dayton. Bishop Vincentas Brizgys attended.
- September 21, 1952 St. Peter's Society observed its Golden Jubilee.
- April 30, 1953 Archbishop Karl J. Alter administered the Sacrament of Confirmation to 30 persons.
- March 27 to April 3, 1955 Mission conducted by Rev. Bruno Markaitis, SJ.
- December 26, 1956 Rev. Leon Praspalius injured by fall on ice. Rev. Vaclovas Katarskis appointed administrator.
- August 20, 1958 Construction begun on new rectory and completed the following spring.
- November 30, 1960 Bishop Paul F. Leibold administered the Sacrament of Confirmation to 16 persons.
- September 10, 1960 Rev. Dr. Titas Narbutas appointed administrator.
- December 5, 1960 Rev. Vaclovas Katarskis appointed assistant at St. Albert the Great Parish, Kettering, Ohio.
- December 31, 1960 25th anniversary of Rev. Leon Praspalius' appointment to Holy Cross Parish.
- May 20, 1962 Rev. Dr. Titas Narbutas observed the 25th anniversary of his ordination to the priesthood.

May Crowning of B.V.M. in 1959. — Gegužės Marijos vainikavimas 1959 m.

-
- October 25, 1962 Alley and parking area paved at rear of rectory.
 - April 7-12, 1963 Mission conducted by Rev. Stanislaus Raila, director of Lithuanian Religious Aid Bureau.
 - April 9, 1963 Planted spruce trees around parish grounds.
 - December 11, 1963 Work begun on remodeling the church.
 - November 15, 1964 Parish Golden Jubilee celebrated.
 - November 22, 1964 Rededication of newly remodeled church by Archbishop Karl J. Alter.
 - November 1964 Parish hall remodeled.

LITHUANIAN ORGANIZATIONS

Holy Cross Parish is the center of religious, cultural and patriotic activity for the Lithuanians of Dayton and vicinity. Much of this work has been accomplished through the aid of the various Lithuanian organizations. It is therefore fitting that the history of these organizations be included in this work.

ST. PETER'S SOCIETY

The oldest, St. Peter's Society, was organized December 7, 1902 through the efforts of Vincent Ambrose, Joseph Dambrauskas, Joseph Szlakis, John Ziemis and others. This society bought land in 1909 for the construction of a church and was principally responsible for the organization and development of the parish. Being a fraternal organization, the society has sick and death benefits for its members. The members are obliged to be responsible parishioners, practicing Catholics and supporters of Lithuanian culture. In this last category a small library is maintained. Aid is also given to distressed Lithuanians.

A society founded on similar principles, St. Michael's Society, was active at one time but was merged into St. Peter's Society on February 25, 1925.

Since the organization of the Federation of Lithuanian-American R.C. Societies in December 1928, St. Peter's Society's activities to a large extent have centered on services to its members. St. Peter's Society celebrated its Golden Jubilee on September 21, 1952.

At the present time the society has 22 members and more than \$5,000 in the treasury. Officers for 1964 are: Joseph J. August — president, Peter Raskowitz — vice president, John Kvietys — financial secretary, Lionginas Prasmantas — recording secretary, Frank Gudelis — assistant to the secretaries, Ernest Omlor — treasurer, Leo Razauskas — sergeant-at-arms, Paul Latos — trustee.

Past presidents of the society include the following, as far as can be determined from existing records: Joseph Szla-

kis, Joseph Dambrauskas, Stanley Adomaitis, Alexander Gudelis, John Baczenas, John Tulauskas, Peter Raskowitz, Zigmund Gudeles, Anthony Fretic, and Stanley Zakar.

FEDERATION OF LITHUANIAN - AMERICAN R.C. SOCIETIES

This Federation of Societies was first organized in 1925 but ceased activity the following year. It was reorganized on December 11, 1928, with the following delegates present: Simon Razauskas, Paul Andruska and George Augaitis from St. Peter's Society, Vincent Damasus, Anthony Fretic and Frank Gudelis from the Lithuanian Roman Catholic Alliance of America Lodge 191, Mrs. Catharine Gudeles, Mrs. Petronella Waliuszis and Mrs. Elizabeth Sinkwitz from the Ladies Society, Joseph K. Ambrose and Frank Butkus from the Lithuanian Workers Alliance Lodge 69, Frank Ambrose from the Parish Choir and Simon Reipa from the Theatrical Circle. The following officers were elected: Vincent Damasus — president, Anthony Fretic — vice president, Mrs. Catharine Gudeles — treasurer, George Augaitis — secretary, Frank Gudelis — corresponding secretary. From that time on the Federation has concerned itself with the welfare of the parish. Although the parish committee was not represented at the first meeting, it later became an integral part of the Federation along with the representatives from the various societies and clubs. The purpose of the Federation is to aid the parish with the cooperation of the member organizations. The Federation is responsible for the annual February 16th Lithuanian Independence Day programs. It is also the local representative for the Lithuanian American Council and the United Lithuanian Relief Fund and conducts annual financial drives for these two organizations.

Following are some of the significant events sponsored by the Federation:

The 500th anniversary of the death of Vytautas the Great in 1930, Memorial program for the trans-Atlantic flyers Stephen Darius and Stanley Girenas in 1933, the parish silver jubilee in 1940, the tenth anniversary of Lithuania's occupation in 1950, the annual February 16th Lithuanian Independence Day

“Lithuanian Day” on TV in 1956, Knights of Lithuania participated.
 Lietuvių Diena televizijoje 1956 m. Dalyvavo Lietuvos Vychiai.

observances with more elaborate programs in 1933, 1949, 1951, 1953, 1960, 1961, 1962, 1963 and 1964. Out of town speakers at these programs were A. J. Sutkus, R. Skipitis, Rev. Dr. Stanley Valiusaitis, the refugee fishermen from Lithuania, Rev. Dr. V. Cukuras, prof. Dr. V. J. Bieliauskas, Dr. Alfons Kisielius, Dr. Zenonas Prusas, Dr. Anthony Jasys, Anicetas Simutis and others.

The February 16th programs are fulfilled by the parish choir, Lithuanian language class students, parish children and guest artists. Proclamations were secured from Mayor L. W. Lohrey in 1951 and Mayor Frank R. Somers in 1962 and 1964.

Over the years 3,019.00 was collected in donations for the Lithuanian American Council for use in the work of restoring Lithuania's freedom, 1,963.00 and 755 lbs. of clothing for the United Lithuanian Relief Fund and 25.00 for the Darius-Gircnas monument.

A memorandum was sent to the League of Nations at Geneva, Switzerland and to the Polish ambassador at Washington on the Vilnius question (1938), to President Dwight D. Eisenhower on the Soviet dictator Khrushchev's visit to America (1959), to senators and congressmen on the Catholic school question (1961), to the president of the United States, the U.S. ambassador to the United Nations, senators and congressmen about the Soviet occupation of Lithuania and the persecution of the Catholic faith there (1961 to 1964).

A Lithuanian language class was organized in 1930 and conducted by Vincent Damasus, and in later years by Frank Gudelis. In 1960 classes were again re-established with the following teachers: student Julius Sakas, Mrs. V. Masilionis, Mrs. J. Gineitis, Mrs. A. Drukteinis and Mrs. J. Melsbakas. For the 1963-1964 school year the teacher was Ausra Rastikis with the cooperation of Father Titas Narbutas.

A concert by Lithuanian opera soloist Mariona Rakauskas was sponsored in 1937. Films from Lithuania were shown on a number of occasions.

Vincent Damasus was the delegate from the Federation at the Lithuanian American Council convention at Pittsburgh in 1943, Rev. Vaclovas Katarskis and Dr. Vladas Viliamas at the Lithuanian Congress at New York City in 1948, Frank Gu-

delis at the Lithuanian American Council convention at Chicago in 1953, Rev. Dr. Titas Narbutas at the American Lithuanian Roman Catholic Federation convention at Chicago in 1963 and also at the Lithuanian Congress at Washington, D.C., in 1964.

Many home and job guarantees were prepared for the Lithuanian displaced persons in Germany. This work was done mainly by Rev. V. Katarskis.

The Federation of Societies owns three lots at the north west corner of Leo and Rita Streets which are used as a parking area by the parish. The sum of \$5,000 was given to the parish for the purchase of new pews for the remodeled church. The Federation will also pay one half the cost of remodeling the parish hall in the church basement, with the remaining half to be paid from parish funds. This project is scheduled for completion in November 1964.

Throughout the years the Federation has taken the initiative in raising money for the needs of the parish. In former years there were numerous fund raising activities, but now attention is centered on one main annual event, the garden party held on the church grounds in July. These garden parties are quite renowned throughout Dayton for the good Lithuanian style food and are well attended by the local populace. They also serve as a social event and reunion for Lithuanians from Springfield, Columbus, Cincinnati and other points throughout southern and western Ohio. Planning for the garden party is done by the parish committee. They are assisted in conducting the festival by about 20 captains and a total working force of about 150 people, composed of both parishioners and non-parishioners. A profit of between four and five thousand dollars is realized from these annual affairs. In addition to this financial aid, the parish gets much good publicity by reason of these garden parties.

At the present time the following organizations are represented in the Federation of Lithuanian - American R.C. Societies: Holy Cross Parish Committee, St. Peter's Society, Ladies Society, Knights of Lithuania Council 96, Altar - Rosary Society, Lithuanian Social Club and Lithuanian Anglers Club.

Officers for 1964 are: Rev. Dr. Titas Narbutas — spiritual advisor, Leo Razauskas — president, Anthony Preidis — vice

president, Frank Gudelis — secretary - treasurer, Michael P. Petkus — sergeant - at - arms, Joseph Kavalauskas, Jr. and Leo Razauskas — trustees.

Past presidents include the following: Vincent Damasus, Stanley Green, Joseph K. Ambrose, Stanley Zakar and John Kaslas.

KNIGHTS OF LITHUANIA COUNCIL 96

The Knights of Lithuania is one of the most notable Lithuanian organizations in the United States. Its purpose is to preserve the Catholic religion and Lithuanian nationality among its members, advance Lithuanian culture and aid Lithuania. The Dayton council of the Knights of Lithuania is a strong organization that occupies a very important role in the life of Holy Cross Parish.

K. of L. Council 96 was first organized in 1917 but was liquidated in 1921. The K. of L. brass band, however, functioned for several more years.

A move to revive the council was made in 1928. V. Ed. Pavis made a trip to Dayton for this purpose but the effort was unsuccessful. The council was officially reorganized in February 1932 by Vincent Damasus and Frank Gudelis and remains active to this day. Many K. of L. councils ceased to operate during World War II but the Dayton council remained on the active list during this entire period, even though the membership was substantially reduced. During recent years the council has been very active and now has 72 members and 20 social members. Funds on hand total over \$9,000.

The council's activities cover a broad range. The patron saint of the organization is St. Casimir. The members receive Holy Communion in corpore four times a year, visit the graves of deceased members annually, and in general support the religious programs of the church. The council gave \$500 for the St. Casimir altar in the remodeled church. Council members assist in arranging the Lithuanian Independence Day programs, organize Lithuanian folk dance and song presentations, aid Lithuanian language classes. The Lithuanian Affairs

OFFICERS AND ADVISERS OF K of L JUNIORS — JAUNESNIŲŲ VYČIŲ KUOPOS VALDYBA IR GLOBĖJAI.
 Joseph Prasmantas, Danutė Černevičius, Judith Petrokas, Rev. Titas Narbutas, Rita Ambrose, Laura Mayauskas,
 Elaine Lucas and Mrs. Frances Vangas

Committee writes letters to newspapers and magazines, public officials and others in the cause of regaining freedom for Lithuania and the other enslaved nations. The council promotes an annual Lithuanian Day picnic that is attended by Lithuanian people from throughout the area. Sports activity in recent years has centered principally on bowling in which about 40 members participate. Dayton has been the locale of three K. of L. Midwestern bowling tournaments, the most recent one being in 1964. In addition to the local players, teams from Chicago, Ill., Gary, Ind., Detroit, Mich., Cleveland, Ohio, and Pittsburgh, Penna., participate in these tournaments. Also, there are golf enthusiasts, and a golfing tournament was held in Dayton. In earlier years basketball was a major sports activity under the direction of Joseph Goldick. The K. of L. basketball teams were City of Dayton champions in 1935 and 1936.

Two national Knights of Lithuania conventions have been held in Dayton. The 25th Silver Jubilee Convention was held in Dayton in 1937. Among the guests was Bishop Mecislovas Reinsys from Lithuania who was later murdered by the Communists. At the national convention held here in 1952, Lithuanian Bishop Vincent Brizgys was present, and greetings were received from Archbishop Karl J. Alter of Cincinnati. Several K. of L. Mid-Central conventions have been held in Dayton.

The council officers for 1964 are: Rev. Dr. Titas Narbutas — spiritual advisor, Stanley J. Kavy — president, Charles Vangas and Mrs. Frances Vangas — vice presidents, Mrs. Catherine Prasmantas — recording secretary, Mrs. Phyllis Richey — financial secretary, Frank Gudelis — treasurer, Mrs. Veronica Omlor and Mrs. Helen Vaitkus — trustees, Andrew V. August — sergeant-at-arms.

Past council president include the followings: Frank Gudelis, Joseph Goldick, Charles Goldick, William Chappel, Anthony Alexinas, John Scott, Stanley Sluzas, Ernest Sakalauskas, Pete Petkus, Michael P. Petkus, Charles Vangas, Theodore Sluzas, Charles Petkus, Stanley Vaitkus, Mary Lucas and Anne Scott.

OFFICERS OF LITHUANIAN R. C. ALLIANCE OF AMERICA. — LRK SUSIVIENIJIMO KUOPOS VALDYBA.
John Kvietys, Jeronimas Cibiras, Rev. Titas Narbutas, Mrs. Anele Petkus, Paul Latos and Peter Raskevicius.

KNIGHTS OF LITHUANIA JUNIORS

Children of Lithuanian descent can be members of the Knights of Lithuania Juniors — age limits 9 to 16. The Council 96 Juniors were first organized in November 1938 and remained active until 1941. The Juniors were revived in 1955 under the leadership of Mary Lucas and have remained active since that time with a varied program. The Juniors have 25 members at the present time.

Officers for 1964 are: Donna Cernevicius — president, Dennis Noreikas — vice president, Laura Mayauskas — secretary, Jerry Scott — treasurer.

Advisors are Elaine Lucas, Judy Petrokas and Rita Ambrose, with Father Titas Narbutas as Spiritual Advisor.

LADIES SOCIETY

The Holy Cross Parish Ladies Society was organized by Rev. Joseph Gricius in 1914. The first meeting was held in St. Joseph Parish hall. The first officers were: Mrs. Helen Bartkus — president, Mrs. Elizabeth Gricius — treasurer, Mary Ambrose — secretary, Catharine Ambrose — financial secretary. The society is set up on a fraternal basis and pays to its members 2.50 per week sick benefits and 50.00 death benefit. There are 35 members at the present time.

Officers for 1964 are: Mrs. Marie Preidis — president, Mrs. Anne Gitzinger — treasurer, Mrs. Anele Petkus — secretary, Mrs. Josephine Rimkus — financial secretary.

ALTAR - ROSARY SOCIETY

The Altar Society was established in the early years of the parish by Father Gricius and later disbanded. It was revived under Father Bystrais and the Rosary Society also activated. Later the two societies were merged to form the Altar - Rosary Society according to diocesan regulations.

The Altar Society concerns itself with the care and decoration of the altars and receives its income from annual dues of 1.00 which are collected from 98 members. It also sponsors a fund raising event annually, usually a dinner or bake

OFFICERS OF LITHUANIAN ANGLERS CLUB. — LIETUVIŲ ŽUVININKŲ KLUBO VALDYBA.

Joseph Kavalauskas, Jr., Karl Keivel, Alex Pietrzak and Frank Ambrose.

sale. The parishioners willingly support these functions since the proceeds are used for altar care.

Officers for 1964 are: Mrs. Mary Lucas — president, Mrs. Anele Petkus — treasurer, Mrs. Ada Sinkwitz — financial secretary.

The altars are decorated by Mrs. Elizabeth Sinkwitz, Mrs. Ann Razauskas and Mrs. Anele Petkus and the altar linens are cleaned by Mrs. Anna Ambrose.

Past presidents include: Mrs. Helen Bartkus, Mrs. Amelia Alexinas, Mrs. Anele Petkus, Mrs. Agnes Monas and Mrs. Petronella Waliuszis. Mrs. Isabel Latos was financial secretary for 27 years.

HOLY NAME SOCIETY

Several attempts have been made to organize the Holy Name Society and 31 members were enrolled in 1952, but the society has not been operational — possibly because most of the men participate in the activities of the Knights of Lithuania and St. Peter's Society. Matters pertaining to the Holy Name Society are now handled by Anthony Preidis.

LITHUANIAN ROMAN CATHOLIC ALLIANCE OF AMERICA LODGE 191

The lodge was organized November 18, 1917 by Rev. Michael Cybulskis and Anthony Vaitkus, and is a unit of a national Lithuanian fraternal organization. In years past the lodge sponsored many fund-raising events, and gave financial support to the parish and to charitable and patriotic Lithuanian causes. Anthony Vaitkus was the financial secretary for many years. At present there are 27 members.

Officers for 1964 are: Peter Raskowitz — president, Mrs. Anele Petkus — vice president, Mrs. Elizabeth Sinkwitz — recording secretary, Mrs. Ona Savickas — asst. rec. secretary, John Kvietys — financial secretary, Jeronimas Cibiras — asst. fin. secretary, Paul Latos and Mrs. Ona Razauskas — trustees.

OFFICERS OF LITHUANIAN SOCIAL CLUB — LIETUVIŲ KLUBO VALDYBA

Frank Gudelis, Lionginas Prasmantas, Walter Lastoskie, Joseph Mikalas, Theodore Sluzas and Joseph August.

LITHUANIAN ANGLERS CLUB

The Lithuanian Anglers Club was founded in 1937 on the ideas and principles that men could be good sportsmen and also show good will and fellowship towards other. The first meeting was called by George Zilinskas and Victor August. Later other men joined the group and in 1940 the club was incorporated as a non-profit organization under the laws of the State of Ohio. Present membership of the club is 17.

The club owns a cottage at Grand Lake, Celina, Ohio, which is enjoyed by the members and their friends. The club supports the parish in various ways, and arranges annual excursions to the cottage for the altar boys.

Officers for 1964 are: Joseph Kavalauskas, Jr. — president, Karl Keivel — secretary, Frank P. Ambrose — treasurer, Alex Pietrzak — vice president, Stanley Sluzas — sergeant-at-arms, Anthony Kavalauskas — custodian, John Scott, Theodore Sluzas — condolence, George Mikalauskas — Sarysis representative.

LITHUANIAN SOCIAL CLUB

The Lithuanian Social Club was incorporated October 18, 1921 under a charter from the State of Ohio. At a later period the club used the name Lithuanian - American Democratic Club for a number of years and was involved in political activity, but now conducts all its operations under its original name. In 1948 the organization leased club room quarters at 930 Valley St. from Anthony Fretic. In 1956 the club rooms were moved to the building at 922 Valley St. which the club had purchased in 1952. The club also owns the house at 912 Valley St. and has \$30,000 in the treasury.

The club supports Holy Cross Parish and is represented in the Federation of Lithuanian - American R.C. Societies. A donation of \$500. was given for the renovation of the Stations of the Cross in the remodeled church.

Officers for 1964 are: Walter Lastoskie — president, Theodore Sluzas — vice president, Lionginas Prasmantas — recording secretary, Frank Gudelis — secretary, Stanley Sluzas — treasurer, Joseph J. August, Joseph Mikalas and Alfred August — trustees.

FORMER SOCIETIES AND ORGANIZATIONS

Lithuanian Workers Alliance Lodge 69 — organized in 1918 and active for about 15 years. Reorganized in 1940 for a short period.

St. Michael's Fraternal Society — active from 1915 until merged into St. Peter's Society in 1925.

Young Ladies Sodality — active for some years after 1925.

Children's Sodality — no information concerning its activity.

Theatrical Circle — organized in 1915 and active until 1935. This group staged many Lithuanian plays and programs in the parish hall. Among its active members were Frank M. Ambrose, Joseph K. Ambrose, Frank Butkus, Joseph Douglas, Frank Gudelis, Michael Petkus, Sr., Joseph Petrokas, Simon Razauskas, Simon Reipa, Veronica Sinkwitz, Bernadette Sluzas, Helen Zilinkas, Frank Zubrick and many others.

*

All the organizations, past and present, have contributed a great deal to the well being of the parish. This aid and co-operation is still being given as the parish enters the second half century of its existence.

This parish history was compiled by Jonas Jaškauskas, Rev. Titas Narbutas and Frank Gudelis.

Holy Cross basketball team — Dayton City Champions 1937-1938
Vyčiai krepšininkai — Daytono čempionai 1937 - 1938 m.

Lithuania's Emblem made by Anthony Lukoševičius and J. Razanauskas in 1921.
Lietuvos Vytis, darytas Antano Lukoševičiaus ir J. Razanausko 1921 m.

MEMORIAL DONORS IN PREVIOUS YEARS

The following are donors of memorials in previous years. This list also includes those who gave \$50.00 or more to the School Building Fund which was transferred to the Church Remodeling Fund.

Michael Alexinas, Sr., family	Michael J. Petkus
Mrs. Amelia Alexinas	Joseph Petrokas
Altar-Rosary Society	Ann Petrokas
Frank M. Ambrose	Alex Pietrzak
Rose Ann Ambrose	Rev. Leon J. Praspalius
Joseph J. and Anna August	Peter Raskowitz
Joseph Augustauskas	Mrs. Ona Razauskas
Mrs. Helen Bartkus	Leo Razauskas
Mr. and Mrs. Karl Boedeker	Simon and Mary Reipa
Adam Cimprich	Mary Reipa & daughter Anna
John and Julia Dubauskas	Anthony Rimkus, Sr.
Anthony J. Fretic	Mrs. Kazimiera Rimkus
John Gevat	Joseph Rimkus
K. Goldick family	St. Peter's Society
Mrs. Ona Goldick	August and Anele Scott
Mrs. Ruth E. Hutchens	Joseph Sinkwitz, Sr.
Phillip Jergens	Mrs. Elzbieta Sinkwitz
Andrew Keydoszius, Sr.	Joseph Sinkwitz, Jr.
August Kizas family	John Sirvaitis
Mrs. Margaret King	Joseph Slapikas family
Knights of Lithuania C'cil 96	Peter Sluzinas
Stanley Kubilius	Michael Usas
Ladies Society	Peter and John Van Dyke
Lithuanian Anglers Club	Mrs. Petronella Waliuszis
Lithuanian Social Club	Charles Walusis
John Noreikas, Sr. family	Ben Westbrook & Sons
Clarence Noreikas	Young Ladies Sodality
Joseph Noreikas	George Zelinskas, Sr.
Joseph and Victoria Olekas	Elizabeth Zelinskas
Ernest Omlor	John Zilinkas family
Michael Petkus, Sr.	

MEMORIAL DONORS

The following are donors of memorials for the remodeling of the church. This list also includes those who gave \$50.00 or more for the remodeling.

Mr. and Mrs. Vladas Adomaitis
Dorothy Arzolaitis
Mary Arzolaitis
Mrs. Anna K. August and sons
Mr. and Mrs. Joseph J. August
Mrs. Anthony P. Barcus
Mr. and Mrs. Karl Boedeker
Mr. and Mrs. Ernest A. Boehmer
Frank Burneika
Vincas Cepulis
Mr. and Mrs. Adam Cimprich
Mr. and Mrs. Forrest Coleman
Marcella Dawicke
Federation of Lithuanian R.C. Societies (Sarysis)
Mr. and Mrs. Frank L. Geiger
Dr. and Mrs. R. Gineitis family
Stanley Green
John Gudalis
Mrs. Catharine Gudeles
Frank Gudelis
Mary Gudelis
Mrs. Helen Horner
Maria Kardaускаite
Kavalauskas families
Mr. and Mrs. John B. Kaslas
Mr. and Mrs. Karl Keivel
Petras Kelecius
Mr. and Mrs. Paul S. Kelemen
Knights of Lithuania Council 96
Mr. and Mrs. Paul Latos
Mr. and Mrs. Ellsworth Lavender
L.A.R.C. Ladies Society

Lithuanian Anglers Club
 Lithuanian Social Club
 Mrs. Mary Lucas
 Stanley Markevicius
 Phyllis and Leo Mayauskas
 Rose and Frank Mayauskas
 Josephine Mayauskas
 Mr. and Mrs. Joseph Mikalas
 Mr. and Mrs. George Mikalauskas
 Mr. and Mrs. Francis Mikalauskas
 Mr. and Mrs. Charles Mikalauskas
 Milaskavitz family
 Fr. Titas Narbutas
 Joseph and Bernadetta Noreikas
 Mr. and Mrs. Ernest Omlor family
 Laurretta Omlor
 Mrs. Anele Petkus
 Mr. and Mrs. Joseph R. Petkus
 Mr. and Mrs. Michael J. Petkus
 Mr. and Mrs. Michael P. Petkus
 Mr. and Mrs. Anthony M. Preidis
 Mrs. Barbara Rafalo
 Mr. and Mrs. Harry Ramsey
 Mr. and Mrs. Julius Rastikis
 Leo Razauskas
 John Razauskas
 Mrs. Kazimiera Rimkus
 Mrs. Josephine Rimkus
 St. Peter's Society
 Mr. and Mrs. Joseph Sinkwitz family
 Mrs. Elzbieta Sinkwitz
 Nellie and Kenneth Spitzig
 Mr. and Mrs. Raymond Steinbrunner
 Mr. and Mrs. Peter Van Dyke
 Mr. and Mrs. Antanas Vilimaitis
 Victor Williamitis
 Ben Westbrook Family
 Mrs. Frances Zelinskas and daughter Elizabeth
 Mrs.. Constance Zilinkas

LITHUANIA

Lithuania is situated on the eastern shore of the Baltic Sea. To the north lies Latvia; to the east, Byelorussia; to the south, Poland; and to the west, the so-called Kaliningradskaya Oblast (prewar East Prussia) and the Baltic Sea. On stormy days the waves of the Baltic Sea cast up pieces of amber on the beaches. For this reason the Baltic Coast from the Lithuanian resort town of Palanga to the Polish port of Gdansk is known to geographers as the "Amber Coast".

Lithuania is somewhat larger than Switzerland, Belgium or Denmark. Farming remains the main occupation of her inhabitants, despite industrialization efforts made during the last decade. Roman Catholicism claims 84.5 per cent of the population, according to prewar data. The population of Lithuania is three million, and the capital is Vilnius.

Lithuania is not a "new state", either politically or culturally. She is as old as most European nations, and her history abounds in drama. The Lithuanians of today are a survival of a separate and distinct branch of the Aryan family, and are not members of the Slavonic or Germanic lineages. Their language differs as completely from those neighboring tongues as, for instance, English differs from Greek. Professor Benjamin D. Dwight wrote: "Lithuanian is a language of great value to the philologist. It is the most antique in its forms of all the living languages of the world, and most akin in its substance and spirit to the primeval Sanskrit."

An early Roman historian, Tacitus (52-117 A.D.), is credited with making the first recorded reference concerning the Lithuanians. As time went on, the small principalities of Lithuania became subject to the attacks of Teutonic Germans, Scandinavians and Slavs who were desirous of their territory. To resist these attacks successfully, efforts were made to unite these principalities into one strong force. This was accomplished in the early part of the 13th century by Mindaugas, who was recognized as the King of the Lithuanians and crowned

by Bishop Henry of Kulm in 1253. As a united country, led by the famous statesmen Gediminas, Algirdas, Kestutis, Vytautas, etc., Lithuania fought her enemies and defeated them so decisively that in the 15th century her territories stretched from the Baltic to the Black Sea.

In 1386, when the territories under Lithuania were three times as large as those of Poland the Lithuanian Grand Duke Jogaila married the Polish Queen Hedwig (Jadwiga), and the Lithuanian dynasty of Jogaila occupied the Polish throne for about 200 years.

In 1569, at Lublin, a treaty of confederation was concluded between Poland and Lithuania. Both states retained their separate governments, arms, treasuries and law courts. This union existed until 1795 when the two countries became victims of Russian aggression.

After a struggle of 120 years, marked by armed insurrections of each succeeding generation (1812, 1831, 1863-64, 1905 and the independence wars of 1918-20), Lithuania was reborn in 1918 as a democratic and independent Republic.

In 1939 Lithuania again became a victim of renewed Russo — German aggression. In March 1939, Nazi Germany seized the port and district of Klaipeda-Memel, and in the fall of the same year, by a Soviet-Nazi agreement, Lithuania was assigned to a Russian "sphere of influence". In June 1940, Lithuania was occupied by the Soviet army and annexed to the Soviet Union.

Lithuania again revolted in June 1941, at the beginning of the Russo-German war, and regained its independence for a few days. However, as soon as the country was overrun and held firmly by the German armies, Lithuania's provisional government was suppressed and the country's political leadership went underground. In the summer offensive of 1944, Soviet Russian troops again overran the country and have held it until the present time under the most cruel occupation.

When the Russian Communists occupied Lithuania they set forth on a ruthless campaign of persecution of the Catholic Church. Fifteen priests were murdered and 180 priests impri-

soned or sent to labor concentration camps in Siberia. Among these latter were Bishop M. Reinys (who visited our parish during the 1937 National Knights of Lithuania Convention), and Bishops T. Matulionis, V. Borisevicius and P. Ramanauskas. Later, some priests with shattered health were permitted to return to Lithuania but were not allowed to resume their pastoral duties. Others still remain in exile or prison. All told, 270,000 inhabitants of Lithuania were forcibly exiled to Siberia and the northern Arctic regions, and of these only 35,000 have returned. Many died in the labor camps — others are still enslaved there.

All convents and monasteries in Lithuania were closed and their property confiscated. The possessions of all parish and religious organizations were expropriated, the parish rectories taken over, and 405 churches and chapels were closed. The closed churches were converted into atheistic museums, dance halls, warehouses and factories. The Cathedral of Vilnius, which held the tomb of St. Casimir, was converted into a museum. The Church of the Holy Trinity at Kaunas was made into a dance hall. The church at Klaipeda was changed into a concert hall and its pastor, Rev. L. Povilonis with his assistant Rev. B. Burneikis, were imprisoned for building the church although the Communist authorities had previously granted a construction permit. Heavy taxes have been imposed upon the remaining churches in Lithuania. When the taxes cannot be paid, the churches are closed.

Publication of Catholic books, magazines and newspapers is prohibited. Priests are forbidden to teach catechism to the children or to visit the faithful. Although it is claimed that there is separation of the church and state, all religious matters are under the control of the government commissar for the affairs of cults. A priest cannot perform his duties without permission from the commissar, who also determines the place where the priest is stationed.

On church holidays the faithful are assigned to work — punishment is imposed if they are absent. Pressures are exerted to replace the church sacraments such as Baptism and

Matrimony with Communist ceremonies. A Communist ceremony has also been composed for funerals.

The Communists conduct intensive atheistic propaganda. They publish books and magazines attacking religion, the pope, bishops, priests and the faithful. Radio, television, movies and museums are utilized for the same purpose. Thousands of atheist agitators are active in this drive against religion. Pressure is constantly placed upon professors, teachers, doctors, scholars, authors and artists to collaborate in this campaign, but the faithful are denied the opportunity of replying to these lies and smears. Communist publications are sent to Lithuanians in the United States, but non-Communist books and newspapers from the United States are kept out of Lithuania. Even small religious pictures, and articles with a religious mark such as a small cross, are confiscated by the censors.

Of the four seminaries in prewar Lithuania, all were closed with the exception of the seminary at Kaunas. The Communist authorities limit the number of seminarians to 45, and permission to enter the seminary must be obtained from the commissar of cults.

Of the ten Catholic bishops in Lithuania only three remain, and only one of them, Bishop P. Mazelis, is allowed to carry on the duties of his office. Bishops J. Steponavicius and V. Sladkevicius have been removed from their dioceses and forbidden to exercise their pastoral functions. Not one of the Lithuanian bishops was granted permission to attend the Vatican Ecumenical Council.

This is the way that Catholic Lithuania suffers under the tyrannical Communist persecution and awaits the day of liberation.

*

At the onset of the second Communist Russian occupation, a considerable number of Lithuanians withdrew to the west and emigrated to the United States and other countries where they could maintain their national character and reli-

Holy Cross Rectory (Fr. T. Narbutas celebrating his Silver Jubilee in 1962).
 Šv. Kryžiaus parap. klebonija (Kun. T. Narbutas švenčia kunigystės sidabrinį
 jubilėjų 1962 m.).

gion. The Lithuanians in the United States now number approximately 600,000 (see the Lithuanian Encyclopedia, Volume X, page 37). There are 126 Lithuanian Catholic parishes and 716 priests who are Lithuanian or of Lithuanian descent (see Elenchus Sacerdotum Lituanorum in Variis Statibus 1961). The Lithuanian Catholics have many organizations, societies and choirs, and they maintain a number of educational institutions. They also publish books and newspapers, including the daily Catholic newspaper "Draugas" established in 1916 and published in Chicago.

**ŠVENTO PETRO PAŠALPINĖ
DRAUGIJA
SAINT PETER'S FRATERNAL SOCIETY**

Parapijos auksinio jubilėjaus proga, Švento Petro Draugija išreiškia geriausius linkėjimus dėl tolesnio parapijos gyvavimo ir veiklos.

1964 METŲ VALDYBA

Juozas J. August — Pirmininkas
Petras Raškevičius — Vicepirm.
Jonas Kvietys — Finansų Rašt.
Lionginas Prašmantas — Protokolo Rašt.
Ernest Omlor — Išdininkas
Frank Gudelis — Raštininkų Pagelbininkas
Paul Latos — Išdo Globėjas

CONGRATULATIONS

FROM THE

FEDERATION OF LITHUANIAN -
AMERICAN R. C. SOCIETIES

DAYTONO LIETUVIŲ R. K. DRAUGIJŲ SĄRYŠIS

ORGANIZED DECEMBER 11, 1928

1964 OFFICERS

REV. TITAS NARBUTAS — Spiritual Advisor

LEO RAZAUSKAS — President

ANTHONY PREIDIS — Vice President

FRANK GUDELIS — Secretary-Treasurer

JOSEPH KAVALAUSKAS, Jr. — Trustee

LEO RAZAUSKAS — Trustee

FOR GOD AND COUNTRY

BEST WISHES ON YOUR
GOLDEN JUBILEE
KNIGHTS OF LITHUANIA
COUNCIL 96

Spiritual Advisor	Rev. Titas Narbutas
President	Stanley Kavy
1st Vice President	Charles Vangas
2nd. Vice President	Frances Vangas
Recording Secretary	Catherine Prasmantas
Financial Secretary	Phyllis Richey
Treasurer	Frank Gudelis
Sgt.-At-Arms	Andrew August
Trustees	Veronica Omlor, Helen Vaitkus
Vytis Correspondent	Elinor Sluzas
Bulletin Editors	Frances Petkus, C. Prasmantas
Condolence Secretary	Elaine Lucas
Sąryšis Representatives	Eliz. Sinkwitz, Jos. Gecas
Juniors Advisors	Rita Ambrose, Judy Petrokas, Elaine Lucas

Standing Committee Chairmen

Lith. Affairs — Anne Scott	Social — Mary Lucas
Cultural — Fran. Mikalauskas	Sports — John Goldick
Religious — Eleanore Mantz	Annual Picnic — M. P. Petkus
Ritual — Frank Gudelis	Photographer — G. Mikalauskas

Sports Committee Members

Ted Sluzas	Joe Sinkwitz	Charles Petkus
John Scott	Alex Pietrzak	Tom Scott
Anne Scott	Anita Goldick	August Blum
Ray Omlor	Elinor Sluzas	Jim Richey

Telephone Squad

Mary Ann Blum	Lauretta Omlor	Joan Kavalauskas
Frances Petkus	Ada Sinkwitz	Ida Kavy

BEST WISHES TO HOLY CROSS CHURCH

FROM

THE LITHUANIAN SOCIAL CLUB

Walter Lastoskie President

Ted Sluzas Vice Pres.

Stanley SluzasTreasurer

Louie Prasmantas Rec. Secy.

Frank Gudelis Secretary

Joseph J. August Trustee

Joseph Mikalas Trustee

Alfred August Trustee

CONGRATULATIONS AND BEST WISHES

FROM

LITHUANIAN ANGLERS CLUB

MEMBERSHIP	YER JOINED
Frank Ambrose	1957
John Goldick	1945
John Kaslas	1939
Joseph Kavalauskas	1938
Karl R. Keivel	1960
Walter Lastoskie	1963
Joseph Mikalas	1963
George Mikalauskas	1950
Alex Pietrzak	1948
James Richey	1957
John Scott	1939
Thomas Scott	1957
Stanley Sluzas	1960
Theodore Sluzas	1952
Charles Vangas	1939
George Zilinskas	1938

DECEASED MEMBERS

Frank M. Ambrose	1940—1957
Joseph Douglas	1938—1944
Joseph A. Goldick	1939—1944
Thomas Morrow	1938—1951
Michael Racie	1938—1963

TEGYVUOJA LIETUVIŠKAS

DAYTONO ŽIDINYS

DR. AND MRS. R. A. GINEITIS

BEST WISHES TO HOLY CROSS PARISH

FROM

AUTO—VALVE INC. DAYTON, OHIO

FOUNDER, A. P. BARCUS

MARY F. BARCUS
PRESIDENT

CONGRATULATIONS

ON YOUR

FIFTIETH ANNIVERSARY

AUGUST CONSTRUCTION COMPANY

BUILDER OF CUSTOM HOMES

JOSEPH C. AUGUST

310 Notre Dame Ave.

223-2663

IN MEMORY OF
OUR DECEASED PARENTS

HERMAN AND ELIZABETH KUNK
JOHANNES AND ELSINA VAN DYKE

MR. AND MRS. PETER VAN DYKE

COMPLIMENTS AND BEST WISHES FROM

NOREIKAS GROCERY

278 Alaska St.

223-6881

Dayton, Ohio

MEATS - VEGETABLES

BEER - WINE

TONY NOREIKAS — PROPRIETOR

IN LOVING TRIBUTE TO
A.†A. SIMONAS RAŽAUSKAS

BY THE FAMILY OF ONA RAŽAUSKAS

Leo and Nellie Ražauskas

Anna and Paul Horn

Josephine and Jo Louise Rigby

Rev. Sister Emmanuel Marie S.F.P. R.T.

James and Betty Ražauskas

IN MEMORY OF OUR PARENTS

CATHERINE AND ANTHONY
ARZOLAITIS
AND OUR SISTER HELEN ARZOLAITIS

DOROTHY AND MARY ARZOLAITIS

BEST WISHES TO
HOLY CROSS PARISH
ON IT'S 50th ANNIVERSARY

LEO S. RAZAUSKAS

Representing

BLACK & LEE MONUMENT CO.

1231 E. Fifth St.

Dayton, Ohio

222-3942

CONGRATULATIONS ON YOUR GOLDEN JUBILEE

BORCHERS INSURANCE AGENCY

Complete Insurance Service

11 Stratford Ave.

Dayton, Ohio

223-1288

AUTOMOBILE HOME OWNERS

LIFE ACCIDENT HEALTH

COMMERCIAL PACKAGE POLICIES

INSTITUTIONAL PACKAGE POLICIES

MANUFACTURING PACKAGE POLICIES

**THE ALTAR — ROSARY SOCIETY
OF
HOLY CROSS CHURCH**

**EXTENDS IT'S HEARTIEST CONGRATULATIONS
TO THE PARISH ON THE OCCASION OF IT'S**

50th ANNIVERSARY

**MARY LUKAS — President
ADA SINKWITZ — Secretary
ANELE PETKUS — Treasurer**

CONGRATULATIONS AND BEST WISHES

JOE PETKUS REALTY

224-1224

IN LOVING MEMORY
OF
KATHERINE AND CASIMIR PETROKAS
MICHAEL PETKUS
BET, VINCENT AND ANN PETROKAS

The Tribute Of:

Mrs. Anele Petkus

Joseph and Monica Petrokas

Anthony and Petronella Fretic

John and Martha Gevat

IN MEMORY OF

ANTANAS AND ROSALIA
RAŽAUSKAS

John Ražauskas

CONGRATULATIONS

from

MR. AND MRS. CHARLES VANGAS

of

BURREY'S DELICATESSEN

Imported Foods And Candies

429 TROY ST.

Hours 7 AM—8 PM

228-9804

We are Proud To Have Been A Part
Of Holy Cross Church For The Past 46 Years.

MICHAEL HAUER MUSIC STORES

3 Stores

Down Town 34 E. First St.

Kettering 3140 Far Hills Ave.

North 4421 Salem Ave.

— musical instruments

— service

— lessons

CONGRATULATIONS ON YOUR 50th ANNIVERSARY

From The Office Of

MORTON E. BLOCK M.D.

HERMAN J. ABROMOWITZ, M.D.

RICHARD J. PAULUS M.D.

226 Troy St.

Dayton, Ohio

IF WE DON'T HAVE IT — WE CAN GET IT
14 YEARS OF FAIR DEALING

AL'S USED CARS

Corner Of Stanley And Valley
Dayton 4, Ohio

(Formerly Findlay Motor Sales)

AL BIR

222-4253

KUNTZ'S CAFETERIA

AND

CATERING

223-4178

1225 Troy St.

OUR VERY BEST WISHES

ON YOUR

FIFTIETH ANNIVERSARY

MR. AND MRS. JOSEPH NOREIKAS

223-2962

223-5580

GUY J. MAGETTI FUNERAL HOME

Ambulance Service

Guy J. Magetti
Funeral Director

Joseph Gavin
Funeral Director

1508 Valley St.
Dayton, Ohio

COMPLIMENTS OF

FRANK L. HAER & SONS

4712 N. Dixie Dr.
Dayton 14, Ohio

**JIM SCHULKER'S WHITE CLOUD
LAUNDRY CENTER**

Corner Of Valley & Troy Sts.

Dry Cleaning & Steam Finishing Is Our Specialty
Free Prespotting & Delinting

ONE OF THE CLEANEST LAUNDRIES IN OHIO
Fully attended 7 days weekly

223-0719

CONGRATULATIONS TO HOLY CROSS PARISH

DAHM BROS. CO., INC.

ROOFING — SIDING — REPAIR WORK

Free Estimates

743 Valley St.

Phone — 461-5627

CONGRATULATIONS ON YOUR GOLDEN JUBILEE

CHELSEA MACHINE SERVICE

"Machine Tools Rescraped And Reconditioned"

PRECISION ACCURACY GUARANTEED

2407 Valley St.

Dayton, Ohio

Phone

223-6330

ATMINIMUI

Tėvelio Mykolo,
Brolių Juozo, Kosto, Antano
ir
Sesers Placidos

BUČMIŲ

tragiškai žuvusių antrojo didžiojo karo pradžioje, 1941-
6-22 savo tėviškėje, Kvečių k., Kretingos valsč., Lietu-
voje.

Steponas Bučmys

BEST WISHES
FROM
FRANCES AND GEORGE A. ZELINSKAS
LARRY AND GEORGIA

A & M PETKUS REALTY, INC.
ALICE AND MIKE PETKUS — BROKERS
Phone — 223-2211
111 Brandt St. at Stanley

Congratulations and best wishes on your Golden
Jubilee

JUDGE NEAL F. ZIMMERS

COMPLIMENTS OF A FRIEND

IN LOVING MEMORY OF

FRANK AMBROSE

Former Director Of The
Holy Cross Church Choir

By His Children:

Mary Ann and August Blum
Elinor and Theodore Sluzas
Rose Ann and Robert Fletcher
Rita Ambrose
Frank Ambrose

IN LOVING MEMORY

OF

JOSEPH SINKWITZ

and

STANLEY LUCAS

The Tribute Of:

Elizabeth Sinkwitz
and
Mary Lucas

IN MEMORY OF THE
DECEASED AND LIVING
MEMBERS OF THE

**JOHN SCOTT FAMILY
AND
MRS. CHARLES
GOLDICK SR. FAMILY**

Mr. & Mrs. John Scott
Mrs. Anna Goldick

TO THE MEMORY OF MY
HUSBAND

MICHAEL PAPEČKIS

Mrs. Anna Papečkis

IN MEMORY OF

JOSEPH A. RIMKUS

AND

ANTHONY RIMKUS

The Tribute Of:
Josephine and Kazimiera
Rimkus

TO THE MEMORY OF

ZIGMUND J. GUDELES

Mrs. Catharine Gudeles

IN LOVING TRIBUTE
TO OUR PARENTS

**MR. AND MRS. PETER
PETKUS**

Mrs. Barbara Rafalo
Mr. & Mrs. Jos. Petkus
Mr. & Mrs. Peter Petkus
Mr. & Mrs. Michael Petkus
Mr. & Mrs. Joseph Mantz
Mr. & Mrs. Charles Petkus

In Memory Of Our Father

JOSEPH MILASKAVITZ

One of the founders of this
church

Milaskavitz Family

IN LOVING TRIBUTE TO OUR PARENTS

JOSEPH NEVERAUSKAS, ANNA AND
STANLEY RUGIENIS

From Their Daughters
Agnes, Helen, Sally

ATMINČIAI

PAULINOS DOMBRAUCKIENĖS

Dombrauckų šeima

IN LOVING MEMORY OF

TOM KUEBLER

By His Wife Eva

Atminčiai

Sesutės Marijos ir Mylimų Tėvelių

JUOZO IR TEOFILĖS RAČIUKAIČIŲ

IR

KVIETKAUSKŲ IR ORENTŲ ŠEIMOS

Adelė ir Jonas Kvietys

Best Wishes

FRANK GUDELIS

"C" CHARLES REALTY

Serving Entire Area
Free Appraisals — Photo Listings

Casimer Walusis — Broker

Turtle Soup

Turtle Lunches-Fri.

KAUNAS CAFE

519 Valley St.

BEER — WINE — LIQUOR

Ed and Vickie Petrokas — Proprietors

CONGRATULATIONS ON YOUR 50th ANNIVERSARY

N. J. DIX & SONS, INC.

Builders of Fine Homes And Remodeling

1601 Chapel St.

223-8004

223-6092

NUOŠIRDŪS LINKĒJIMAI

nuo

MOTERŲ DRAUGIJOS

GREETINGS FROM THE
LADIES SODALITY OF
HOLY CROSS CHURCH

Organized in 1914

BEST WISHES ON YOUR

GOLDEN JUBILEE

MR. & MRS. PAUL LATOS

CONGRATULATIONS AND

BEST WISHES

W. W. GITZINGER
AND FAMILY

SVEIKINAM PARAPIEČIUS

AUKSINIO JUBILIEJAUS

PROGA

DR. AND MRS. J. MASILIONIS

Our Very Best Wishes

To

Holy Cross Parish

MR. & MRS. KARL BOEDEKER

WISHING YOU SUCCESS

ON YOUR GOLDEN JUBILEE

J. A. POSKE

COMPLIMENTS OF

**MR. & MRS. GEORGE
BURGULIS**

CONGRATULATIONS!

FRANK M. PETRAUSKAS
Springfield, Ohio

Best Wishes On Your Golden Jubilee

AVON PRODUCTS:—

Highest Quality Cosmetics and
Toiletries For The Whole Family.
Representative Of Dist. 750, in
Dayton, Ohio

ANN KONDROTAS, 277-4395

BEST WISHES AND CONTINUED SUCCESS

MARY AND ANNE GUDELIS

CONGRATULATIONS!

DAYTON CHURCH SUPPLY CO.

Frank B. Tegenkamp
136 E. Third St.
Dayton, Ohio

ROBERT YOUNG

PAUL YOUNG

BARBER SHOP

NEW * LARGE * MODERN

Ladies, Gents and Children's Hair Styling

Adults \$1.50

Children \$1.00 except. Sat.

5 Brandt St. at Valley

Open 9 to 6

Phone 223-6091

Notary Public

COMPLIMENTS OF

MR. & MRS. ROBERT AUGUST

BEST WISHES FROM

MR. & MRS. I. RADMISKES

ŠIRDINGIAUSI LINKĖJIMAI

SV. KRYŽIAUS PARAPIJAI

CONGRATULATIONS ON
YOUR GOLDEN JUBILEE

Connie Mike Wilemaitis

Mary Eileen Wilemaitis

Constance Eileen Wilemaitis

Mary Kathleen Wilemaitis

Michael Anthony Wilemaitis

Compliments of

ALEX A. GRICUS

MARGARET GRICUS

Compliments Of

MARIANNE'S DANCE ACADEMY

6352 Holbrook Drive
at Alter Road

Huber Heights

Teacher — Marianne Rendleman

233-8987

In Memory Of

MR. AND MRS. JOHN SERVAITES

Jane and Frank Servaites

Širdingai Sveikinu Parapiečius Auksinio

Jubilėjaus Proga

JUOZAS BULOTA

CONGRATULATIONS FROM

HERB STAMMEN

Expert Carpet Installation & Repair

223-2777

Has Your Group
Enjoyed The Fun Of A
Charter Bus Trip Lately?

CITY TRANSIT CO.

224-8366

BEST WISHES

from

Hugo Deis Distributors Inc.

your

HUDEPOHL BEER

WHOLESALERS

CONGRATULATIONS

ON YOUR

50th ANNIVERSARY

New Deal Tool & Machine Co.

245 Leo St.

Dayton 4, Ohio

COMPLIMENTS OF

PORUMB'S SOHIO

SERVICE

1317 Troy St.

Dayton, Ohio

Best Wishes On Your Golden Jubilee
from

STATE SENATOR — JOHN C. SMITH

and the folks at the
BROWN DERBY SEAFOOD RESTAURANT

Greetings On Your Golden Jubilee

PADDOCK — PONTIAC CO.

520 N. Main St.
Dayton, Ohio

Congratulations on your 50th Anniversary

DR. C. W. THOMAS AND DR. R. M. GILBERT

Optometrists
813 Troy St.
228-8262

TOBIAS FUNERAL HOME INC.

648 Watervliet Ave.
Dayton 20, Ohio
252-3122

ELECT

JESSE YODER

CLERK OF COURTS

**DINNER DELIGHT
RESTAURANT**

Home Cooked Foods &
Carryouts

505 Troy St.

222-3513

A TO Z CO.

Cincinnati, Ohio

FESTIVAL BOOTHS, WHEELS,

Games and Merchandise

Best Wishes

from

VICTOR BOCKRATH SR.

90 Baltimore St.

222-0317

Carpet & Upholstery Repair

Congratulations To Holy Cross Church

FURST THE FLORIST

For the finest in flowers for all occasions
Since 1905

1306 N. Troy St. Dayton 4, Ohio
We Telegraph Flowers All Over The World

COMPLIMENTS OF A FRIEND

BRANDT HARDWARE

5 Troy St. at Valley

228-1821

**FIRST FEDERAL
SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION**

24 East Fourth Street

Dayton, Ohio

IN LOVING MEMORY
OF
ROSE & BRONISLAUS SLEMISH - SEMEŽIS
AND
JOSEPH GEČIAUSKAS
FRIENDS

HOLY CROSS CHURCH

1922 Leo Street
Phone 228-8902

Sunday Masses: 8:00 A.M.; 10:00 A.M.; 12:00 Noon.
Holy days and First Fridays: 6:30 A.M. and 7:30 P.M.
Weekdays: 6:30 A.M.

Confessions: Saturdays, Eves of First Fridays and Holydays:
6:30 — 7:30 P.M.
Friday and Saturday before 6:30 A.M. Mass
Sunday: 7:30 A.M. — 7:55 A.M.

GLOBE INDUSTRIES, INC.

Manufacturer of Precision Miniature Motors
Dayton, Ohio

Compliments Of

**GREATER BENEFICIAL UNION OF PITTSBURGH
FRATERNAL LIFE INSURANCE**

Districts 153 & 481

620 Linden Ave.

Hall Rentals For Dances, Wedding Receptions,
Parties, Meetings Etc.

GENERAL FIXTURE & SUPPLY

22 Mead St.
Dayton 2, Ohio

Photographs of the remodeled church
and the Committees and Officers
by

HENRY B. BECK

PATRONS

Mr. & Mrs. Andrew August	Mr. & Mrs. William Leasure
Andrew August (Lamar St.)	Mr. & Mrs. Edward Lewber
Mrs. Anna August (Lamar St.)	Miss Elaine Lucas
Joseph August (Lamar St.)	Josephine Mayauskas
Joseph J. & Anna August	Stanley Markevičius
Mrs. Margaret Aveyard	Dr. Thomas H. Marsh
Mr. & Mrs. A. Balnes Family	Mr. & Mrs. George
Bird's Dry Cleaning Co.	Mikalauskas
Mr. & Mrs. Ernest A.	Veronika Mikalauskienė
Boehmer	Mrs. Josephine Miller
Mr. & Mrs. Joseph R. Boeke	Mrs. Julia Moskewicz
Steponas Bučmys	John Noreikas
Mrs. Helen Cekun	Mr. & Mrs. George A.
Mr. & Mrs. Adam Cimprich	Olekas Family
In memory of Joseph &	Mr. James Omlor
Mary Cowal	Miss Lauretta Omlor
William Čepulis	Mr. & Mrs. Ernest Omlor
Dr. & Mrs. Edmund	Mrs. Ona Onusaitis
Drukteinis	Miss Judy Petrokas
Mr. & Mrs. Peter Finos	Penny Motors
Mr. & Mrs. Frank Geiger	Clem Pocius
Helen Gidjunis	Mr. & Mrs. Lionginas
Mr. & Mrs. Felix Goldick	Prašmantas
Mr. & Mrs. Joseph Greene, Jr.	Mr. & Mrs. Anthony Preidis
Joe Gudelis	& Daughter
Helen Horner	Frederick Pustet Co.
Mrs. Agota Kavalauskas	Mr. & Mrs. Julius Raštikis
Mr. & Mrs. Joseph	Kazimiera Rimkienė
Kavalauskas	Josephine Rimkus
Stanley & Ida Kavy	Robert Roderer
Mr. & Mrs. Karl Keivel &	Tom Salt's Barber Shop
Family	Mr. & Mrs. Joseph Servaites
Petras Kelečius	Schattschneider's Bakery
In memory of Stanley	Joseph C. Sinkwitz
Kubilius	Ada C. Sinkwitz
Ellsworth & Catherine	Marion Siwecki
Lavender	Mr. & Mrs. Kenneth Spitzig

Raymond & Mildred
Steinbrunner
Mrs. Elizabeth Vaitkus
Anthony & Elizabeth
Vilimaitis
Mr. & Mrs. John Veigel &
Family

Mr. & Mrs. Albert Wallis
Carl Witmer
Helen Witmer
George, Helen & Josephine
Zilinkas
Mrs. O. Zschau
Vincent Žukaitis

We wish to express our thanks to all who made the publishing of this book possible. To all who spent many hours collecting data and writing the history of our parish we want to say a sincere "Thank You". Our photographer too is not to be forgotten for his time and generosity in taking the many photos presented here in this book.

We especially want to thank the advertisers, parishioners and friends without whose generous support we would not have been able to present this historical journal. We cannot urge too strongly the necessity of remembering the advertisers in this Golden Jubilee Book and of returning the same generous support they have given us. Also to Father Narbutas and all the members of the Program Book Committee who so kindly assisted, I would like to express my gratitude and deep appreciation.

Mary L. Lucas
Program Book Chairman

CONTENTS — TURINYS

Blessings & Greetings — Palaiminimai ir sveikinimai . . .	4
Daytono pirmieji lietuviai	13
Daytono lietuvių Šv. Kryžiaus parapija	15
Svarbesnės žinios ir įvykiai Šv. Kryžiaus parapijoje . . .	29
Reikšmingos datos parapijos gyvenime	35
Lietuvių draugijos	39
The First Lithuanians in Dayton	52
History of Holy Cross Lithuanian Parish, Dayton, Ohio . .	55
Important facts and figures from the history of Holy Cross Parish	68
Important dates in the Parish history	72
Lithuanian organizations	76
Memorial Donors in previous years	92
Memorial Donors	93
Lithuania	95
Greetings and ads	100

ALBERT EMANUEL LIBRARY
UNIVERSITY OF DAYTON

